Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...найй 1921 оной ...нин 21-һээ гарана | № 285 (15307) | 1979 оной декабриин 13, четверг | Сэн 2 мүнгэн

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

У К А З

НҮХЭР Ц. Г. ШАГЖИНИЙЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Олон жэлэй туршада аша үрэтэйгөөр уран зохёолойнгоо ажал ябуулга эрхилһэнэйнь түлөө, түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, драматург, РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша нүхэр **Шагжин** Цырен Галзутовичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1979 оной декабриин 12.

РСФСР-эй ЮҺЭДЭХИ ЗАРЛАЛАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ АРБАН НЭГЭДЭХИ СЕССИ

ОССИН АЖАЛШАДАЙ ТУЙЛАЛТАНУУД БА ТҮСЭБҮҮД

...СР-эй Министрнүүдэй Түрүүлэгшын орорхо, ур...ан «ГАЗ»...машинатай ...шолонгынь ...түхэлэй ...дан хүмэ...эрэһэн бай...шье ехэсэ...

...болоходо, мүн ...дэдэг. Ар...жолоошод...хиха уял...олидог бай...ингаа ско...та ябадал...л болодог...бэлэй үеи...ылхэ ниим...эхэ дуль...Мүльһэлиг...ашинануу...итиржа, ур...о машинд...хүндэлэ...ние дай...бшуу.

...арбан ha...ажа хараа...удай 44,2...хэтэрм...ай гэмээг...салта ава...оцент hor...гэмтэ яба...жэ тодор...жолоошо...арша үйл...жэ гэмнэг...

...РСФСР-эй ...Президиумэй ...ой июнин ...ольда Бу...ага харюу...агдаха ёһо...үдэй 14...хэй. ...«а» пунк...ай жолоо...улха эрх...тодоор бэ...рилго яа...ье барим...ье арх...э жолоошо...шэлэхэ...пон уша...нэхэ хаб...рэнэй аба...бодомжо...айдаг. Жэ...haa. Түн...лоһон нэг...ушар дэ...Восточны...«ГАЗ-51...ь хүдэлдэ...н хартаа...айһан пол...Хартаабхы...ажа байн...танилнууд...н байна...кабина со...дөө, кузо...бүүтэй эх...табилуу...харгые, до...гангүй ха...лон кузов...ашхарха...haa дуул...гарахая...уяла алд...үмэрүүлэ...өёр хүүгэ...ошон сүүд...хаһаргаг...лдаһан эхэ...удал тухэ...

...ал һэргы...ниитын хэ...ээ нэгэшь...м хазагаа...Республика...оной октя...брийн ...усал һэр...марай хэ...бэ. Рейс...тээ жолоо...йлга, авто...ническэ ба...гдаа. Авт...а саг бо...элгэ мүн ...погдохо. Жа...ябуулага...н хүдэлмэ...наан байн...байһан ж...салгаяа мэ...м сахилга...усал һэр...дулдыда...

...ГУНОВА, ...МВД-гэй ...спекциин ...эрилэгшэ.

...орлогшо ...ИМАЕВ.

...рия Государ...ой АССР по...фии и книж...

...декс 5901.

...Эй Министрнүүдэй Түрүүлэгшын орорхо, РСФСР-эй Госпланай түрүүлэгшэ депутат **Масленников** РСФСР-эй оной Экономическа...льна хүгжэлтын гү...үсэб тухай, РСФСР-эй оной Экономиче...социальна хүгжэлтын ...түсэбэй ямараар ...дэжэ байһан тухай ...РСФСР-эй юһэдэ...далай Верховно Со...арбан нэгэдэхи сес...декабриин 11-нэй за...дээрэ хэбэ.

...С-эй ЦК-гай нояб...1979 он) Пленумэй ...бэринүүдые парти...совет арадай бэлүүл...нэн оршон байдал...публикын правитель...сессинин үзэмжэдэ...РСФСР-эй 1980 ...Экономическа ба со...хүгжэлтын түсэбэй...ые эүбшэн хэлсэжэ...гэд тэрэ хэлээ. Нү...И. Брежнев Пленум...үгэ хэлэхэдэ, парти...арадай хүсэ шадалаа...эрилтэ табиһан ...ные саашадань хүг...зорилгонуудые табяа, ...бэелүүлхэ харгы...болон арга хэрэгсэл...заагаа, коммунис...лтын мүнөөнэй ша...елүүлэгдэхэ тодо һо...тэй ехэ программа...

...ин Федерациин ажал...ПСС-эй ЦК-гай Пле...шидхэбэринүүдые ...аналтайгаар һайшаа...ние бүримүһэн, гүй...дүүрэнээр дэмжэнэ.

...ша ондо республи...экономико саашадаа...дэһэн, арад зоной ...далай материальна ба...хэмжээн улам дэ...эгдэһэн байна. КПСС-...эй XXV съезд дээрэ та...бигдаһан зорилгонуудые ...бэелүүлхын түлөө Россин Федерациин ажалшад эдэбхитэйгээр тэмсэнэ.

1978 онойхитой сасуулбал, байгша ондо национальна олзо доход — 2,6. харин түсэбтэ табан жэлэй дүрбэн жэл соо 19,3 процентээр ургаха байна. Промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 3,4 процентээр дээшэлхэ юм. Эрдэм, техникын дэбжэлтэ хангагаг һалбаринууд хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэнэ.

Материальна гаргашануудые хорооһоной ашаар 800 миллион түхэригэй алмалта хэгдэхэ байна. Промышленностьда — 2,9, барилга дээрэ ажалай бүтээсэ 3 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ юм.

Хүдөө ажахы саашадань хүгжөөгдэбэ. 1976 — 1979 онуудта жэлдээ дунда зэргээр ороопо тарыа гүрэндэ тушаалга үнгэрһэн табан жэлэйхитэй жэшэбэл, 17,6 процентһээ үлүүгээр, харин бүхы продукци үйлэдбэриилгэ 5,4 процентээр ургаһан байна.

Капитальна барилгын дэлисэ үргэдөө. 1979 ондо, багсаамжалхада , 75 миллиард түхэригэй гол фондууд ашаглалгала оруулагдаха юм. Түсэбтэ табан жэлэй үедэ 500 гаран томо ехэ промышленна предприяти баригдаа.

Ниитын үйлэдбэриие үргэдхэһэнэй, тэрэнэй ашаг үрэ дээшэлүүлһэнэй ашаар арад зоной һуудал байдал улам һайжаруулагдаһан байна. Нэгэ хүнэй хүртэсэдэ абажа харабал, бодото олзо доход жэлдээ — 2,5, табан жэлэй дүрбэн жэлэй турша соо 14 процентээр ургаа. Нёдондо жэлэйхитэй сасуулбал, худэлмэришэд болон алба хаагшадай һарын дундуур салин хүлһэн — 2,9, колхознигуудай ажалай түлбэри 4 процентээр нэмэһэн байна.

Гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай эд бараанай эрьесэ 5,8 миллиард түхэригөөр дээшэлхэ. Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын хэмжээн 7,3 процентээр дээшэлүүлэгдэнэ. 1979 ондо дун хамта 58,5 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд ашаглалгада оруулагдаха юм.

КПСС-эй ЦК-гай нояб...риин (1979 он) Пленумэй тогтоол дотор ниитын үйлэдбэриие саашадань хурдан түргэнөөр, тэнсүүритэй һайнаар хүгжөөхэ, арадай ажахын бүхы шатануудта худэлмэриин ашаг үрэ ба шанар дээшэлүүлхэ хараа шэглэл залан сэхээр бэелүүлхэ шухала гэжэ тэмдэглэгдэнэ. Иимэ зорилготойгоор РСФСР-эй арадай ажахын зарим һалбаринуудта ушаржа байһан горитой дутуу дунданууды усадхан зайсуулха хэрэгтэй. Предприяти, барилга, эмхи бүхэнэй түсэб болон социалис уялгануудаа бүхы дүнгүүдээрнь заабол дүүргэхыень туйлаха, гүрэнэй түсэб дүүргэлын гуримые хэлбэришэгүйгөөр сахиха, даалгагдаһан хэрэгэйнь түлөө хүтэлбэрилэгшэдтэ табигдадаг эрилтэ дээшэлүүлхэ шухала.

СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ баталагдаһан ороной 1980 оной Экономическа ба социальна хүгжэлтын түсэбтэй зохилдуулан, РСФСР-эй табан жэлэй түсэб доторхи дааба...ринуудые хараада абажа, РСФСР-эй ерэхэ жэлэй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэб табигдаа гэжэ элидхэлшэ саашадаа хэлэбэ.

Түсэблэлгые һайжаруулха, ажахы эрхилэлгые нарижуулха асуудалнуудаар парти, правительствын тогтоолнуудаар тодорхойлогдоһон хэдэн заабари эүбшэл түсэбэй проект дотор бэелүүлхые хараалагдана.

1980 ондо РСФСР-эй национальна олзо доход 4,5 процентээр дээшэлүүлхые хараалагдаа. Промышленна үйлэдбэриин ургалта 4,3 процент болохо ёһотой.

Хүдөө ажахы хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэмэ байна. Энэ һалбарида бүхы продукцин хэмжээн 14,8 процент дээшэлүүлэгдэхээр түсэблэгдэнхэй.

Капитальна барилгада 79 миллиард түхэригэй гол фондууд ашаглалгада оруулагдахаар, дүүргэгдээгүй барилгын хэмжээн бага болгогдохоор хараалагдана.

1980 оной түсэб соо ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ, нэн түрүүн ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабаринуудта онсо анхарал хандуулатдаха юм. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ үрэ дүнгүүд энэ жэлэйхиһээ үндэр ехэ байхаар түсэблэгдэнэ: промышленностьда — 3,6, барилга дээрэ 4 процентээр ургаха.

Түсэб дотор фондын ашагые дээшэлүүлхээр, материальна нөөсэ баялигуудые, нэн түрүүн түлишын-элшэ хүсэнэй нөөсэнүүдые, хара ба үнгэтэ металлнуудые, ой модоной материалнуудые гаргашалгаяа бага болгохоор хараалагданхай.

Өөрынь үнэ сэн хямдаруулһанай ашаар үйлэдбэриин ашаг олзо дээшэлхэ байна. РСФСР-эй министерствэнүүд болон албан зургаануудай ажахын ажал ябуулгын бүхы зүйлнүүдээр — 23,4 миллиард түхэригэй, тэрэ тоодо промышленностьда 11,3 миллиард түхэригэй олзо оршо абтахаар түсэблэгдөө.

Машина бүтээлгэ, газай, химическэ ба нефтехимическэ промышленностие хурдан түргэнөөр хүгжөөһэнэй ашаар үйлэдбэриин доторой байгууламжые һайжаруулхаар хараалагдана. Электрын эльшэ хүсэ үйлэдбэрилгэ 801 миллиард киловатт-часта хүргэгдэхэ юм. Нефть, газ, нүүрһэ, торф үйлэдбэрилэн абалга дээшэлүүлэгдэхэ байна. 87,4 миллион тонно булад хайлуулагдаха. Шэрэм, хабтайлгамал түмэр хайлуулан абалга 1979 онойхиһоо ехэ байха ёһотой. Минеральна үтөгжүүлгэнүүдые үйлэдбэрилгэ 21,5 процентээр ехэдхэгдэхэ. Машина бүтээлгын ба металл болбосоруулгын продукци үйлэдбэрилгэ энэ жэлэй хэмжээнһээ үлүү болохо байна.

1980 оной түсэб дотор арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэриилые саашадань ехэдхэхээр, эдэнэй шанарыень һайжаруулхаар хараалагдана. Эдеэ хоолой зүйлнүүдые, соёлой-ажаһуудалай ба ажахын эд бараа үйлэдбэриилдэг промышленностиин һалбаринуудта продукци гаргалга дээшэлүүлэгдэхэ.

1980 ондо хүдөө ажахые хүгжөөхэ түсэб зохёоходоо, КПСС-эй XXV съезд, КПСС-эй ЦК-гай июлиин (1978 он) Пленум дээрэ табигдаһан зорилгонуудые РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет хараада абаһан байгаа. Энэ һалбарида үйлэдбэрилэгдэнэн бүхы продукци 64 миллиардһаа дээшэ түхэригэй болохо юм.

Шанаржуулагдаһан газарые саашадань үргэдхэхөөр, һайнаар хэрэглэхээр хараалагдаа. Хүдөө ажахын материально-техническэ үндэнэ һуури бэхижүүлэгдэхэ, минеральна үтөгжүүлгэнүүдые хэрэглэлгэ үргэдхэгдэхэ байна. Хара бэшэ хурьһэтэ зонодо хүдөө ажахын үйлэдбэриие хурдан түргэнөөр хүгжөөлгын, социальна асуудалнуудые шидхэлгын программа бэелүүлхэ хэмжээнүүдтэ онсо анхарал хандуулагдаба.

Түмэр замай ба транспортын бусад зүйлнүүдэй, харгы замай ажахын ба хэлхеэ холбооной худэлмэриие һайжаруулхын тула нөөсэнүүд болон арга боломжонуудые гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэхые түсэбэй проектээр хараалагдана.

1980 ондо РСФСР-эй газар дайда дээрэ капитальна һомолоогонуудай хэмжээн 83 миллиард түхэригтэ хүрэхэ байна гэжэ үгэ хэлэгшэ үргэлжэлүүлбэ. Худэлжэ байдаг предприятинуудые шэнэ техникээр хангалгада, һельбэн шэнэдхэлгэдэ табан жэлэй түсэбэй даабариһаа 4,8 процентээр үлүү ехэ мүнгэ зөөри һомологдохо байна.

Түсэб дотор научна шэнжэлгэнүүдые үргэдхэхөөр, эрдэм, техникын туйлалтануудые үйлэдбэриилэ нэбтэрүүлгые хурдадхахаар хараалагдана.

Арад зоной һуудал байдалые саашадань һайжаруулха программа түсэб соо шухала һуури эзэлнэ. Нэгэ хүнэй хүртэсэдэ абажа харабал, бодото олзо оршо 2,9 процентээр ургаха юм. РСФСР-эй Хара бэшэ хурьһэтэ зонын хүдөө ажахын худэлмэриилэгшэдэй ажалай түлбэри дээшэлүүлхэ, арадай ажахыда ажалладаг пенсионернүүдэй худэлмэриие материальна талаарнь урмашуулха, колхознигуудые пенсеэр хангалга һайжаруулха, үхибүүн наһанһаа инвалид болоһон хүнүүдэй тэдхэмжэ ехэдхэхэ ба бусад хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэхэ байна. Худэлмэришэд болон алба хаагшадай дундуур салин хүлһэн 175,9 түхэригтэ хүрэхэ. Колхознигуудай ажалай түлбэри 4,9 процентээр ургаха юм. Хэрэглэмжын ниитын фондууд 5,6 процентээр дээшэлхэ. Совет хүнүүдэй элүүрые хамгаалха хэрэгые саашадань һайжаруулха, арадай гэтээрэлые, хүн зоние соёлой талаар хангалгые хүгжөөхэ хэмжээнүүд хараалагданхай. Оршон тойронхи байгаалние сахин хамгаалха хэмжээ ябуулганууд үргэнөөр бэелүүлэгдэхэ байна.

Сибирь болон Алас-Дурна зүүһэй районуудай экономико, соёл культура хүгжөөхэ асуудалнуудта элидхэлшэ саашадаа тогтожо хэлэбэ.

РСФСР-эй ба автономито республикануудай Верховно Соведүүдэй, мүн арадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй ээлжээтэ һунгалтада бэлэдхэл манай республика дотор эхилбэ гэжэ Н. И. Маслеиников түгэсхэлдөө хэлээ. Совет хүнүүд ажалай габшагай вахтада жагсажа, энэ гайхамшаг үйлэ хэрэгые угтажа байна. Коммунис парти болон тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедэй хүтэлбэри доро Россин Федерациин ажалшад экономическа ба социальна хүгжэлтын программануудые бодото дээрэнь амжалтатайгаар бэелүүлхын, партиин болохоёо байгаа XXVI съездые шэнэ илалтануудаар угтахын тула бүхы юумэ хэхые шидэнхэй.

РСФСР-эй 1980 оной Гүрэнэй бюджет тухай болон РСФСР-эй 1978 оной Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай элидхэл РСФСР-эй финансын министр депутат **А. А. Бобровников** хэбэ.

Сессиин үзэмжэдэ табигдаһан Россин Федерациин 1980 оной Гүрэнэй бюджедэй проект олзо оршын ба аргашын талаар 70614,2 миллион түхэригэй хэмжээтэйгээр тодорхойлогдоо гэжэ тэрэ мэдээсэбэ. Энэмнай урда жэлэйхиһээ 3,6 процентээр ехэ болоно. Бюджет зохёон табихадаа, экономикын ашаг үрэтэйгөөр хүгжөөлгэдэ, худэлмэриин эсэсэй тоогой ба шанарай үндэр үрэ дүнгүүдтэ, энэнэй үндэнөөр ажахыда мүнгэ зөөри нөөсэлэлгэ ба бюджедэй олзо оршонуудые дээшэлүүлгэдэ гол анхарал хандуулагдаһан байна. Республикын 1980 оной Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэбэй-проекттэй зохилдуулан, Гүрэнэй бюджет табигданхай. Тиимэһээ арадай ажахын һалбаринуудые хүгжөөхэ, арад зоной ажабайдалай хэм хэмжээе дээшэлүүлгэдэ хэрэгтэй бүхы нөөсэнүүдээр хангагданхай.

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта).

...НГАЛТЫЕ УГТУУЛАН

Этигэл найдабарида хүртэхөөр хүндэтэ хүнүүдээ нэрлэнэ

...СР-эй Верховно Со...һунгалта үнгэргэхэ ...хүндэлэлиин Центральна ко...ый бүридэлдэ түлөө...айһан полные дэбжүүлгэ Рос...Хартаабхы федераци дотор декаб...ажа байна дэ эхнлээ. Ниитын ...танилнуудуд ба ажалша коллек...ан байна эрхим хүнүүдээ нэр...кабина соо...дөө, кузо...бүүтэй эх...табилуу...харгые, до...гангүй ха...лон кузов...ашхарха...haa дуул...гарахая...уяла алд...үмэрүүлэ...өёр хүүгэ...ошон сүүд...хаһаргаг...лдаһан эхэ...удал тухэ...

...ал һэргы...ниитын хэ...ээ нэгэшь...м хазагаа...Республика...оной октя...брийн ...усал һэр...марай хэ...бэ. Рейс...тээ жолоо...йлга, авто...ническэ ба...гдаа. Авт...а саг бо...элгэ мүн ...погдохо. Жа...ябуулага...н хүдэлмэ...наан байн...байһан ж...салгаяа мэ...м сахилга...усал һэр...дулдыда...

...ГУНОВА, ...МВД-гэй ...спекциин ...эрилэгшэ.

...орлогшо ...ИМАЕВ.

...рия Государ...ой АССР по...фии и книж...

...декс 5901.

...ЭЙ Верховно Со...ГАЛТА ҮНГЭРГЭХЭ ...ЭЛИИН Центральна ко...ЭЛДЭ ҮҮРИДЭЛДЭ ТҮЛӨӨ...ЭЭ ДЭБЖҮҮЛГЭ РОС...ЭЭ ДОТОР ДЕКАБ...ЭЭ ЭХНЛЭЭ. НИИТЫН ...ЭЭ ХҮНҮҮДЭЭ НЭР...ХЭЭ ХҮНҮҮДЭЭ ТАБИГ...ЭЭ ЭРИЛТЭ ТАБИҺАН ...ЭЭ ЭРИЛГЭЭ ТҮСЭБЭЙ

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ
тодто мэдээсэл

УЛААН-ҮДЭ

КПСС-эй ЦК-гай ноябрин (1979 он) Пленум дээрэ партийн Центральна Комитедэй Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгые, СССР-эй Верховно Советэй II сессиин документнүүдые ажалшадтаа тайлбарилан ойлгуулха, гүнзэгыөөр шудалха талаар Улаан-Удын нарин сэмбын комбинадай партком эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулжа байна.

Цехүүдэй, таһагуудай агитаторнууд, политинформаторнууд коллективэйнгээ хүдэлмэрилэгшэдтэй хөөрэлдөө үнгэргэнэ, документнүүдэй удхые тайлбарилжа үгэнэ. Нүхэд Н. С. Федотова, В. В. Шалан, В. Н. Бурдуковский болон бусад эдэбхитэйгээр ниитынгээ даабари дүүргэнэ.

Предприятиин коллективэй дунда үргэнөөр ябуулагдажа байгаа ойлгуулламжын хүдэлмэри үйлэдбэриин ашаг үрэ, шанар дээшэлүүлгэтэй нягта холбоотойгоор эрхилэгдэнэ. Шанар һайжаруулгые эрхилхэ комплексно гурим улам үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, табан жэлэй түсэбтэ даабарине комбинадаараа В. И. Ленинэй түрэһөөр 110 жэлэй ой болотор дүүргэхэ гэһэн уряа доро нинтын ехэ удха шанартай энэ хэмжээ ябуулга бэлүүлэгдэнэ.

Ю. БОГОМОЛОВ.

ХЯАГТА

КПСС-эй Хяагтын райком партийно-ажахын эдэбхитэдэй һуралсалай түрүүшын хэшээл үнгэргэбэ. Энэ жэлэй һуралсалай жэлдэ «Үзэл сурталай хүдэлмэриин гол шухала асуудалнууд» — гэһэн курсаар хэшээлнүүд үнгэргэгдэхэ юм.

Үнгэрһэн хэшээлдэ хоёр лекци уншагдаа. «Үзэл сурталай хүдэлмэри — коммунизм байгуулха тэмсэлэй шухала фронт мүн» гэһэн асуудалаар лекци партким райкомой секретарь В. Г. Батомункуев уншаһан байна. Тиихэдэ КПСС-эй райкомой агитаци болон пропагандын таһагые даагшын уялга дүүргэжэ байһан В. Р. Кривцова өөрынгөө лекци «Үзэл сурталай хүдэлмэри ябуулха Ленинэй һүргаал заабари» гэһэн асуудалда зорюулаа.

Һуралсалай түгэсхэлдэ КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь К. Д. Дагбаев КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1979 оной) Пленумэй болон СССР-эй Верховно Советэй хоёрдохи сессиин материалнуудые хүн зондо ойлгуулха, тайлбарилха талаар партийно-ажахын эдэбхитэдэй зорилгонууд тухай хэлэһэн байна.

Н. ИСАЕВ.

ХЭЖЭНГЭ

Районой партийно-ажахын эдэбхитэдэй һургуулиин хэшээл һаяхан Хэжэнгэдэ болобо. Тэдэнэр «КПСС-эй XXV съездын шидхэбринүүдтэй зохилдуулан, партиин теори болон политикын шухала асуудалнууд» гэһэн курса һуралсалай энэ жэлдэ шудална.

КПСС-эй райкомой секретарь Д. Б. Цыдыпов «Партиин XXV съезд үзэл сурталай хүдэлмэридэ комплексно гурим аар хандаха тухай» гэһэн асуудалаар элидхэл хэз. «Социалис оронуудай түүхэтэ илалтануудые. Социалис түрэнүүдэй хэлбэришэгүйөөр, удаа дараалан дүтэ болголгын хуули ёһон» гэжэ элидхэл партиин райкомой секретарь В. Г. Лаптев, «КПСС болбол совет арадай эмхидхэгшэ ба политическэ хүтэлбэрилэгшэ» гэһэн асуудалаар партиин райкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша М. Х. Хандархаев хэлэн байна.

КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Р. Г. Баяртуев партийно-ажахын эдэбхитэдэй һургуулиин һурагшадай урда үгэ хэлэхэдээ, районой ажалшадай бэлүүлхэ зорилгонууд дээрэ онсо тогтоо.

Р. ЦЫМПИЛОВ,
КПСС-эй райкомой хүдэлмэрилэгшэ.

МОСКВА. «Бага дабхартай гэр байрануудые индустриальна аргаар барилга» гэһэн выставкэ СССР-эй ВДНХ-да нээгдэхэзээ байна. Контейнерэй түхэлтэй инмэ гэр байрануудай комплекс гол түлэб шэрүүн хүйтэн улаштай газар нютагуудта хүдэлдэг геологическа бригадануудта, нефть олзоборилогшодто үгтэхэ юм. Тэдэ гэр байрануудай бэлэн блогуудһаа хабсаргагдадаг гэгээ. Досоохи түхеэрэлгэ, мебелинь нэгэ доро тодхогдодог.

Инмэ гэрнүүдые Ленинградай архитекторнүүд зохёогоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 50 үхибүүнэй байха ясли-сад харуулагдана.

ТАСС-ай фотохроника.

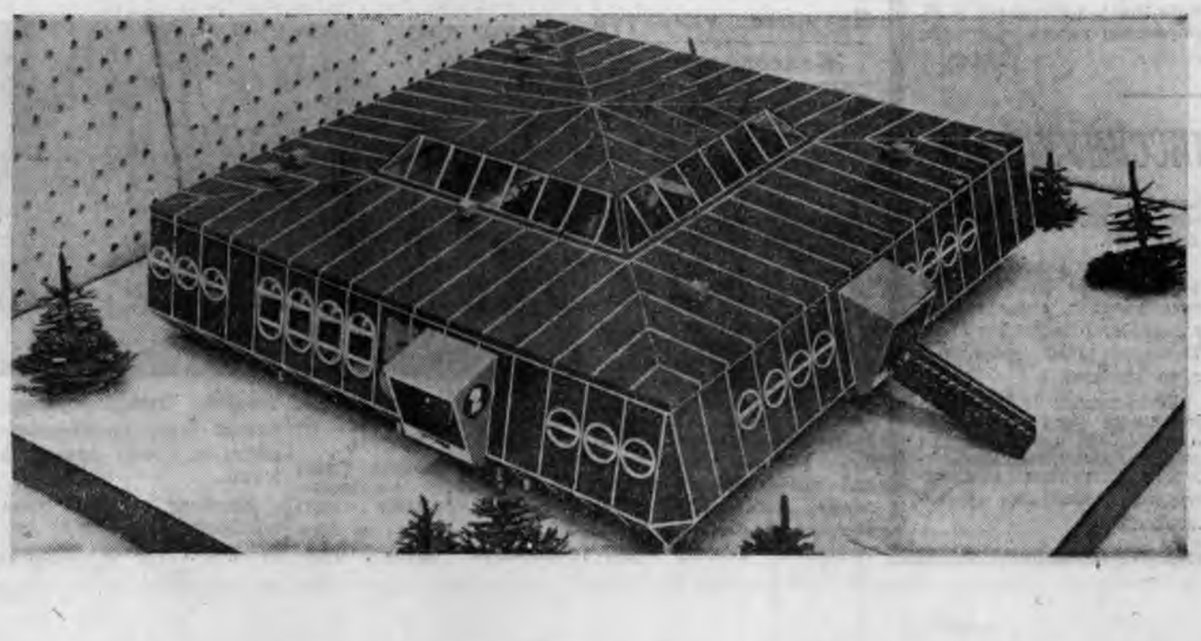

ПРОФСОЮЗАЙ АЖАБАЙДАЛ

ДУТАГДАЛНУУДАА УСАДХАХААР ХАРААЛБА

Нютагай промышленностиин, коммунальна болон хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай областной комитедэй XI конференци һаяхан болобо. Тус профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ **Т. Б. Бартаханов** конференци дээрэ элидхэл хэз.

—КПСС-эй XXV съездын, СССР-эй профсоюзуудай VIII съездын, профсоюзай областной комитедэй X конференциин шидхэбринүүдые бодотоор бэелүүлхэ талаар эмхидхэлэй хүдэлмэри профсоюзай областной комитедэй ажал ябуулгада гол һуури эзэлһэн байна, — гэжэ элидхэлшэ түрүүшээр онсолон зааба.

Профсоюзай областной комитет ажалша коллективүүдэй абаһан социалис уялганууд**ые** амжалтатайгаар дүүргэхын, предприятинуудай экономическа ашаг үрые дээшэлүүлхын, үйлэдбэрилһэн продукциин шанар, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгые һайжаруулхын тула профсоюзай эхин организацинуудай хүдэлмэрние эдэбхижүүлхэ, нарижуулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулһан байна.

Эдэ асуудалнууд коллективүүдэй суглаанууд дээрэ, профсоюзай обкомой пленумүүд болон зүблөөнүүд дээрэ ходо шахуу зүбшэн хэлсэгдэдэг, зохихо хэмжээнүүд абтадаг байгаа.

Һүүлэй жэлнүүдтэ республикымнай нютагай промышленность, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалга, гэр байрын-коммунальна ажахын бүхы һалбаринууд хурдан түргэнөөр хүгжөө. Шэнэ техникэ болон технологи үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлэгдээ, шэнэ зүйлэй олон продукци үйлэдбэрилэн гаргагдадаг болоо.

Нютагай промышленностиин продукци худалдалгын хэмжээн, жэшээлхэдэ, 1975 онтой сасуулбал, 1979 ондо 19,8 процентээр ехэ болоо. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар нимэ ургалта туйлагдаһан байна.

Гэр байрын-коммунальна барилга ехээр хэгдээ. Бэшүүрэй, Захааминай, Хэжэнгын, Загарайн районуудта шэнэ гостниницануудые, Улаан-Удын городской гэр байрын управленийн бааза, трамвайн шэнэ линиинүүд болон барилгын бусад объектнүүд ашаглалгада үгтөө.

Тиихэдэ хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг албаной предприятинууд арбадахи табан жэлэй туршада хангалгын олон шэнэ хүдэлмэри хэдэг болоо. Республикын олон районуудта ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха болбосон түхэлтэй байшангуудые, захил абадаг комплексно пунктнууд нэгэдээ.

Районуудай хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг комбинадуудай дэргэдэ эмхидхэгдэһэн нүүдэл бригадануудые хүн зоной дунда хүндэтэй болонхой. 100 гаран автомашина холын гүүртэ болон фермэнүүдэй малшадай захилнуудые дүүргэхэ хэрэгтэ ашаглагдана.

Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын хэмжээн арбадахи табан жэлэй дүрбэн жэлэй туршада 27,6 процентээр ургаа. Байгал-Амарай түмэр замай барилгашадта онсо анхарал хандуулагдадаг тула тэдэнэй ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын хэмжээн һүүлэй дүрбэн жэл соо 3 дахин ехэ болоһон байна. 1978 ондо хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын министерствын коллегиин, профсоюзай областной комитедэй президиумэй хамтын заседани дээрэ «БАМ-ай барилгашадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгые һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» асуудал хаража үзэгдөөд, зохихо тогтоол баталан абаһан байна.

Профсоюзай областной комитет социалис мүрысөө эмхидхэхэ, нарижуулха асуудалнуудта онсо анхарал хандуулжа байгаа. Үйлэдбэридэ эрхим дүн туйлаха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин шанар һайжаруулха, материальна арга нөөсэнүүдые арьбалха хэрэгтэ социалис мүрысөөн шиндхэхы үүргэ дүүргэдэг байна бшуу.

Хүн бүхэниие социалис мүрысөөндэ хабаадуулхын тула профсоюзай эхин организацинууд коллективүүд соогоо ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Һүүлэй жэлнүүдтэ социалис мүрысөөндэ хабаадагшадай тоо олошороо. Манай һалбаринуудта ажалладаг хүнүүдэй 92,8 процентнь социалис мүрысөөндэ хабаадана. Ажалдаа коммунис ёһоор хандахын түлөө хүдэлөөндэ бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй 45 процентнь оролсонхой. Тэрэшэлэн 4412 хүдэлмэрилэгшэ-тоол баталан абаһан байна.

Профсоюзай областной комитет социалис мүрысөө эмхидхэхэ, нарижуулха асуудалнуудта онсо анхарал хандуулжа байгаа. Үйлэдбэридэ эрхим дүн туйлаха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин шанар һайжаруулха, материальна арга нөөсэнүүдые арьбалха хэрэгтэ социалис мүрысөөн шиндхэхы үүргэ дүүргэдэг байна бшуу.

Хүн бүхэниие социалис мүрысөөндэ хабаадуулхын тула профсоюзай эхин организацинууд коллективүүд соогоо ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Һүүлэй жэлнүүдтэ социалис мүрысөөндэ хабаадагшадай тоо олошороо. Манай һалбаринуудта ажалладаг хүнүүдэй 92,8 процентнь социалис мүрысөөндэ хабаадана. Ажалдаа коммунис ёһоор хандахын түлөө хүдэлөөндэ бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй 45 процентнь оролсонхой. Тэрэшэлэн 4412 хүдэлмэрилэгшэ-дэ «Коммунис ажалай ударник» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоон байна.

Профсоюзай областной комитедэй президиум, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын, нютагай промышленностиин министерствэнүүдэй коллегиинүүд арбадахи табан жэлэй түсөбые болзорһоонь урид дүүргэхэ зорилгоор социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ, «Гээгдэгшэдгүйөөр хүдэлмэрилхэ» гэһэн оёдолой «Туяана» нэгэдэлэй, мүн «Буряттрикотажбыт» нэгэдэлэй үүсхэлые дэмжэһэн байна.

«Мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэ» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө конкурс-харалгануу үнгэргэгдэнэ. Ажалай 800 гаран түрүүшүүл залуушуулые һурган хүмүжүүлнэ. Оёдолшод Н. А. Туманова, В. В. Кушнарева, бүд нэхэгшэ Л. П. Колодина, модельер Э. И. Агалова, трамвайн жолоошон С. Я. Гапитау болон бусад тэдэнэй тоодо оролсоно. «Туяана» гэжэ оёдолой нэгэдэлэй партийна болон профсоюзай организацинууд социалис мүрысөөндэ ехэ анхарал хандуулна. Тус предприятиин коллектив олохон жэлдэ таһалгаряагүй нютагай промышленностиин министерствын дамжуулгын Улаан тугые алдангүй абажа ябана.

«Труд» гэжэ нэгэдэлдэ, трикотажна хубсаһа оёдог ба заһадаг фабрикада, гар бэлэгэй заводто, ДСУ-да, 1-дэхи РСУ-да, «Бурятремстрой» нэгэдэлдэ, В. М. Серовой нэрэмжэтэ мебельнэ фабрикада социалис мүрысөөн муу бэшээр эмхидхэгдэнхэй. Эдэ коллективүүд байгша оной 10 һарын түсэб амжалтатайгаар дүүргэбэ. Манай һалбаринуудта ажалладаг 140 хүн арбадахи табан жэлэй түсэбые Агуу Октябриин 62 жэлэй ойн һайндэр болотор сүм дүүргэһэн байба. Оёдолшод Л. Д. Бабасанова, О. О. Очирова, Н. Н. Богомолова, Н. Г. Подгорная, Г. С. Копылова, парикмахер Э. И. Агалова, Кировэй нэрэмжэтэ заводой хэбшэн Л. И. Викторова эдэнэй тоодо оролсоно.

Гэхэтэй хамта профсоюзай областной комитет министерствэтээ ажалай эмхидхэл, социалис мүрысөө, ажалай түлөөһэ нарижуулан һайжаруулха талаар түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ, үйлэдбэри хүтэлбэрилгэдэ ажалшадые олоор хабаадуулха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулха зэргэтэй.

Хурамхаанай, Мухар-Шэбэрэй, Хориин, Ахын районуудай хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг комбинадуудта, түмэр хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг завод болон бусад хэдэн предприятинуудта үйлэдбэриин түсэб болон социалис уялганууд дүүргэгдэнэгүй. Ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, профсоюзай комитедэй коллектив дотороо эмхидхэлэй хүдэлмэри муугаар ябуулдаг шалтгаанһаа нимэ ушар дайралдана.

Нютагай промышленностиин, Гэр байрын-коммунальна ажахын министерствэнүүдэй предприятинуудта ажалай саг гээхэ, түхеэрэлгэнүүдэй бүтээсэ багатайгаар ашаглагдаха ушар иланганя олошоронхой. Жэшээлхэдэ, нютагай промышленностиин министерствын предприятинуудта байгша оной 9 һара соо 1690 хүнэй нэгэ үдэр соо хэхэ хүдэлмэри зогсоогдоһон байна. Хүдэлмэришэдэй һайнаар ажаллахе эрхэ байдал хангаха гээшэ шухала удха шанартай гээд бултанда мэдээжэ. Улаан-Удын валенка дарадаг фабрикада, жэшээлхэдэ, хүдэлмэришэдэй ажалай эрхэ байдал һайжаруулагдаа. Арбадахи табан жэлэй дүрбэн жэлэй туршада аша үрэ ехэтэй олон хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдээ. Олон хүдэлмэрилэгшэд курорт болон санаториинуудта амараа.

Конференци дээрэ үгэ хэлэһэн делегадууд өөһэдынгөө ажалай амжалтануд тухай хөөрэхэ зуураа, усадхагдаха ёһотой, олон дутагдалнуудта анхарал хандуулһан байна.

Нютагай промышленностиин, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын министерствэнүүдэй предприятинуудта кадрнуудай дуталдадаг тухай «Бурятразнобыт» нэгэдэлэй хоёрдохи парикмахерскын модельер **Э. И. Агалова**, үйлэдбэриин оёдолой «Туяана» нэгэдэлэй генеральна директор **М. А. Бужигеев**, коммунальна ажахын управленийн нэгэдэмэл профкомой түрүүлэгшэ **А. П. Омеленчук**, Хяагтын эзэрлэгэнэхэлгын фабрикын профкомой түрүүлэгшэ **Т. И. Николаева** гэгшэд үгэ хэлээ. Гэр байрын, хүүгэдэй яслинуud болон саадуудай дуталдадаг дээрэһээ хүн зон, иланганя эхэнэрнүүд олоороо ажалаа гаража ошоно гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ. Ушар тиимэһээ хамтын байрануудые, залуу гэр бүлэнүүдэй байрануудые бариха гэһэн дурадхал оруулагдаа.

Республикын нютагай промышленностиин министр **М. Ф. Завгородняя** үгэ хэлэхэдээ, профсоюзай органнууд зацинууд хүдэлмэреэ үшөөл нулаар ябуулна гэжэ шүүмжэлбэ. Олонхи ушарта социалис мүрысөөнэй дүнгүүдтодо һайнаар гаргагданагүй. Хүндэлэлэй самбарнуud хүнэй анхарал татамаар шэмэглэгдэнэгүй, нинтын эдеэ хоолой предприятинууд һанаһанда хүрэмөөр хүдэлнэгүй гэжэ тэрэ зааба. Эдэ бүгэдэ профсоюзай организацинуудай бэелүүлхэ шухала зорилгонууд мүн байна бшуу. «Бурятремстрой» нэгэдэлэй начальник **Ф. Ф. Серебряков**, Баргажанай районой коммунальна ажахын предприятинуудай профсоюзай местокомой түрүүлэгшэ **Т. П. Снегирева**, облсовпрофой секретарь **Л. В. Антонова** болон бусад конференци дээрэ үгэ хэлэжэ, дутагдалнуудые усадхаха талаар тодорхой дурадхалнуудые оруулһан байна.

Конференциин делегадууд шалгалтын комиссиин элэ хэлые баталаа.

Профсоюзай областной комитедэй түрүүлэгшээр Т. Б. **Бартаханов**, секретаряар — **А. А. Абросимов** гэгшэд һунгагдаба.

Профсоюзай ЦК-гай инструктор **Ю. П. Голубых** конференциин хүдэлмэридэ хабаадалсаба.

С. ОЧИРОВ.

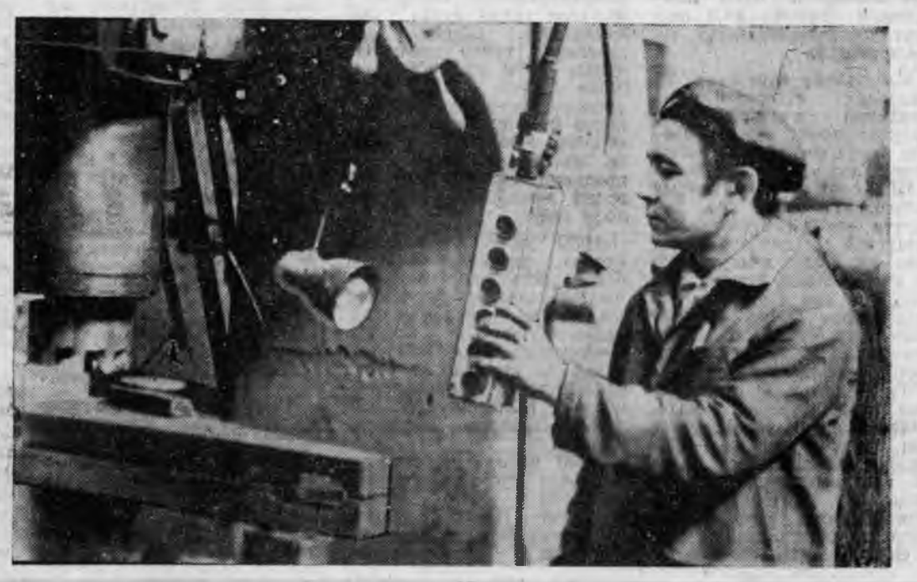

Улаан-Удын Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой вагон хабсаралгын цехэй фрезеровщик Петр Иванович Леонтьев арбадахи табан жэлэйнгээ түсэбтэ даабаринуудые 3 жэл найман һара соо дүүргээ. Мүнөө 1981 оной май һарын тоосоогоор ажаллана.

Петр Иванович оролдосотой һайн ажалайнгаа түлөө ВЛКСМ-эй ЦК-гай, СССР-эй Зам харилсаанай министерствын, Улаан-Удын горкомой болон Железнодорожно райкомой Хүндэлэлэй грамотануудаар, «Юнэдэхи табан жэлэй ударник», «Социалис мүрысөөндэ илагша» гэһэн тэмдэгүүдээр шагнагдаихай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: П. И. Леонтьев ажал дээрээ.

Т. НИМБУЕВАЙ фото.

В. И. ЛЕНИНЭЙ ТҮРЭҺӨӨР 110 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

БЭЛЭДХЭЛЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ ЭХИЛЭЭ

В. И. Ленинэй түрэһөөр 110 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тула Улаан-Удэ хотын Советскэ райондо бэлэдхэлэй хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдажа эхилэнхэй. Тус асуудалаар районой эдэбхитэдэй суглаан үнгэргэгдөө. Тэндэ бодото хэмжээ ябуулганууд хараалагдаа. Партиин XXV съездын түүхэтэ шидхэбринүүдые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын, арбадахи табан жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхын тула ажалшадай хүсэ шадал элсүүлэн, агуу багшын түрэһэн үдэрые угтаха гээшэ политическэ, эмхидхэлэй, ойлгуулламжын хүдэлмэриин гол зорилго болоно.

Районой предприяти, организацинуудай хүдэлмэрилэгшэд, олон тоото коллективүүд В. И. Ленинэй түрэһөөр 110 жэлэй ойе ажалай шэнэ амжалтануудаар угтаха гэһэн социалис уялгануудые абанхай. Тэдэнэй олонхинь абаһан уялганууда амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Промышленна продукци худалдаха байгша оной арба һарын түсэбые Советскэ район соо 102 процент дүүргэһэн байна.

Байгша оной ноябрь, декабрь һарануудта районой предприяти, организаци болон эмхи зургаануудта партийна суглаануud боложо, «В. И. Ленинэй түрэһөөр 110 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тула ажалшадай хүсэ шадал элсүүлхэ талаар ниитэ-политическэ болон эмхидхэлэй хүдэлмэриин зорилгонууд» гэһэн асуудал зубшэн хэлсэгдэнэ. Партийна болон ажалшадай суглаануud дээрэ дэлгэрэнгы хэмжээ ябуулганууд, социалис уялганууд баталан абтана.

Предприяти, организаци, эмхи зургаануud болон һүргуулинуудта В. И. Ленинэй түрэһөөр 110 жэлэй ойдо зорюулагдаһан лекци, хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэнэ. Энэ оной декабрь һарада «Абтаһан шидхэбэри хиихаха, шалгаха гээшэ партийна организацинуудай хүдэлмэридэ Ленинэй табиһан эрилтэ», ерэхэ жэлэй февральда «Ленинизм—революционно хубилалтын үндэһэ һуури» гэһэн ба бусад асуудалнуудаар научно-практическа, мүн теоретическэ конференциүүд, тусхай үдэшэнүүд үнгэргэгдэхөөр түсэблэгдэнэ. Энэ жэл «Ленинэй хэрэгтэ үнэн сэхэбди» гэһэн темээр комсомол-залуушуулай слёт үнгэргэгдэхэ байна.

В. И. Ленинэй түрэһэн үдэртэ зорюулагдаһан уран һайханай, ханын газетын, ниитэ-оборонно болон спортивна хүдэлмэриин харалганууд, Ленинэй нэрэмжэтэ гудамжын үдэр үнгэргэгдэхөөр хараалагдаба. Хотын гудамжануудта, хүн зоной олоороо суглардаг газарнуудта стендүүд табигдаха, плакат, лозунгнууд үлгэгдэхэ, дайнай болон ажалай ветерануud һурагшад болон залуушуултай уулзаха. 1980 оной февраль, апрель һарануудта социалис мүрысөөндэ илагшадай—үйлэдбэриин түрүүшүүлэй районно слет, ленинскэ коммунис субботник үнгэргэгдэхэ.

Үйлэдбэриин ашаг үрэ, хүдэлмэриин шанар һайжаруулха талаар шухала хэмжэнүүд абтаха. Жэшээлхэдэ, Кировэй нэрэмжэтэ заводой коллектив энэ жэлэй дүүрэтэр шаажан гүйлгэһэн амһартануудые хэхэ томо электро-пеэшэнүүдые ашаглалгада үгэхэ. «ЛС/8 М» түхэлэй хатаалгын машина үйлэдбэридэ хэрэглэхэ, котельнын байһан хуушан байра хубилган шэнэлээд, хүдэлмэришэдэй ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха байра түхеэрхэ гэһэн уялга абанхай. Судна бүтээлгын, шэлэй заводуудай, худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой, хэлхеэ холбооной предприяти, организацинуудай коллективүүд мүн лэ дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаа.

Республикынгаа түб Улаан-Удэ хото болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ районой ажалшад горитойхон хубитаяа оруулхаар түсэблэнэ. 1979 оной дүүрэтэр, ерэхэ жэлэй нэгэдэхи кварталда судна бүтээлгын заводто хамтын байра, багшанарай институдта хамтын байрын нэгэ блок, психоневрологическа больницын үхибүүдэй блок ашаглалгада үгтэхэ, Коммунистическа гудамжада хэгдэжэ байһан харгын худэлмэри дүүргэгдэхэ. Барилгын болон болбосон түхэлэй бэшэшье ехэ хүдэлмэри хэгдэхээр хараалагданхай.

Ц. СУБАНОВ,
манай корр.

Совет орон болгоор

ГАЗАРАЙ ҮРЭЖЭЛ ҺАЙЖАРУУЛХА

БРЯНСК. «Хабарай тарилгын полине һайнаар үтэгжүүлхэ» — гэһэн уряа доро Брянскын таряашадай дунда мүрысөөн дэлгэрбэ. Новозыбковска районой ажалшад энэ үүсхэл гаргаһан байгаа. Ерэхэ жэлэй үргасада 1 миллионһоо бага бэшэ гэхэ гү, али таряалангай гектар бүхэндэ 15 тонно нютагай үтэгжүүлгэ оруулхые эдэнэр шидэнхэй.

Газар тухай нимэ ехэ анхарал оролдолго хандуулагдаха ёһооролл хандуулагдана гэжэ эндэхи таряашад тоолодог байна. Энэ жэлдэ сагай уларилай хүшэр хүндэ байгаашье һаань, 8,5 мянган гектарай туд бурилөө 185 центнер хартаабха малтажа абаа. Районой таряашад хартаабха гүрэндэ худалдаха табан жэлэйнгээ даабарине болзорһоонь урид дүүргэбэ.

Мүнөө областиин колхоз, совхозуудта газарай үрэжэл һайжаруулха тусхай отрядуud хүдэлнэ. Эдэнэр үдэр бүри 10 мянган тонно нютагай үтэгжүүлгэ хээрэ гаргана. Орой хамта областиин таряашад 9 миллионһоо бага бэшэ тонно үтэгжүүлгэ гаргаха юм.

ХУШАЛТАТАЙ ОГОРОДУУД

УЛААН-ҮДЭ. Байгал-Амарай түмэр замай Буряадай участогта овощ ургуулагшад гэһэн шэнэ мэргэжэлтэд бии болобо.

Гансал «Северный» совхоздо, мүн барилга-хабсаралгын поезднуудай, тоннельнэй отрядуудай хамһабаринн ажахынуудта овощ ургуулагшад 3 мянга гаран дүрбэлжэн метр талмайтай теплицэнүүдтэ хүдэлнэ. Буряадай тепличнэ ажахынуудай дүршэл шадабаринтай мэргэжэлтэд ажалаа эхилжэ байһан овощ ургуулагшадые һургадаг юм.

Автономито республикын арбаад райондо 180 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай теплицын комплекснууд, комбинадууд бии. Өөһэдын үйлэдбэриин 25 мянга гаран центнер овощ Буряад орсной хүн зондо эльгээгдэдэг. БАМ-ай Буряадай участогта хушалтатай огородуудай талмай мүн лэ үргэдхэгдэжэ байна. Тусхайлбал, халуун аршаан булагуудай уһа хэрэглэһэн теплицын комплекснуудые барихаар хараалагдана.

ЭДИР НАҺАТАНАЙ ХОТО УРГАНА

ЗАРИНСК. Алтайн хизаарай карта дээрэ Заринск гэжэ шэнэ хото бии болобо. Алтайн коксохимическэ завод баригшад эндэ ажаһуудаг юм.

Хори гаран үндэһэ яһанай түдоолгшэд комсомолой бүхэсоюзна габшагай барилга дээрэ хүдэлдэг. Залуу хотодо ажаһуугшад дунда зэргээр 20 наһатай байна бшуу. Заводой корпусуудтай хамта байрын гэрнүүд, поликлиникэнүүд, магазинуud, һургуулинуud, хүүгэдэй саадуud урган болоно. Байгша ондо барилгашад 50 миллион шахуу түхэригэй барилга хээ. Барилгын индустриин баазын барилганууд ашаглалгада оруулагдаа, 100 мянга гаран дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд бариглаа.

Алтайн шэнэ хото болбосон түхэлтэй, бүри гоё һайхан боложо байна. Комсомол-залуушуулай түрэнүүд тэрэнэй онсо шэнжэнь юм. Залуу бүлэнүүд эндэ түбхинэн нютагжана.

БЕРКАКИТ ПОЕЗДНУУДЫЕ УГТАБА

БЕРКАКИТ (Яхадай АССР). Хүндэ ашаатай поезднуудай ябаса Тынзд—Беркакит гэһэн линидэ ехэ шалгалта болобо. Бүхы барилганууд — харгы зам, олон тоото үүрүгэнүүд, БАМ дээрэхи түрүүшын Нагорнинско тоннель — энэ шалгалта амжалтатайгаар дабаһан байна.

Харгы замай хойто һалаае саг зуурын туршада ашаглагада оруулһанһаа хойшо хүндэ ашаатай составуud һүүлшын станцида хүрэжэ ерэбэ. Эдэнэр барилгын материалнуудые, ашагта малтамал шэнэржуулха техникэ, Нерюнгринскэ ГРЭС-тэ тодхогдон табигдаха түхеэрэлгэ асарһан байгаа. Бусад нимэ поезднууд зүүн тээшээ шуумайлдана. Эдэмнай Яхадай шулуу нүүрһэ ашаһан эшелонууд болоно.

Мүнөө бүхы линиие ашаглалгада оруулхаар бэлдэжэ байнхай. Һаяар поезднуудай ябадал нилээд түргэдхэгдэхэ юм. Тиихэдэнь харгы замай энэ участок эгээл үргэн ехэ хүдэлөөнтэй трасса болохо.

ЭНЕРГЕТИГҮҮДЭЙ ЭРШЭТЭ АЖАЛ

ЭНЕРГОДАР (Запорожиин область). Запорожскэ ГРЭС-эй коллектив энергетигүүдэй түрүү дүй дүршэлэй лабораторигэ гэһэн нэрэ зэргээ баталба: станциин ашаглалгада оруулагдаһанһаа хойшо тон богонихон болзор соо 100 миллиард киловатт-час электрын эльшэ хүсэн үйлэдбэрилэгдэжэн байна.

Түрүү технологёор бариг-даһан энэ ГРЭС болзорһоо 15 һараар урид ашаглалгада оруулагдаа һэн. Станци проектээр хараалагдаһан хүсэндөө мүн лэ болзорһоо урид оруулагдаба. КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1979 он) Пленумэй шиндхэбринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлнэ.

(ТАСС).

БАЯН УРГАСЫН ЭШЭ ҮНДЭҺЭН

БРЯНСК. «Поли бүхэндэ — эрхим шанартай үрэнэй» гэһэн уряа доро Брянскын таряашадай дунда мүрысөөн дэлгэрбэ. Комаричска, Стародубска болон Погарска районуудай ажахынууд хабаһай тарилга хэхэ үрэнэеэ сүм бэлдэнхэй. Үрэнэнэй 90-ээд процентнь 1-дэхи ба 2-дохи классай юм.

Тусхай шэглэлтэй бригаданууд, звенонууд хаа хаанатүй хүдэлнэ, ороохо сэбэрлэдэг комплекснууд ба бусад техникээр хангагданхай, хадагалха шэнэ түхеэрэлгэнүүд бариганхай. Ажахын уудүрэһэнэй таряа хоорондоо андалдан абалсадаг байна. Хүдөөгэй ажалшад хабарай тарилгада хэрэглэгдэхэ үрэнэеэ декабрь һарада бэлдэжэ дүүргэхые хараална.

ЭЛИСТЭ. Хальмагай АССР-эй механизаторнууд газар хахалдаг, тарилга хэдэг техникэтээ хамта хуряалгын оньһон түхеэрэлгэнүүдые заһабарилжа байна.

Заһабарилагдаха комбайнуудайнгаа хахад хубиие бэлэн болгожо табиһан Приозерско, Приютненскэ районуудай таряашад бусадта жэшээ харуулна.

Бүхы ажахынууд , Сельхозтехникын районно нэгэдэлнүүд эдэнние заһабарилха агрегатно-узловой түрүү арга хэрэглэнэ. Бүхы комбайнай паркын дүрбэнэй нэгэ хубинь — 500 гаад машина заһабарилагдаа. Олонхи ажахынуудай механизаторнууд техникээ ерэхэ жэлэй мартын һүүл болотор гэхэ гү, али тогтоогдоһон болзорһоо хоёр һараар урид заһабарилжа дүүргэхые шидэбэ.

РИГЭ. Латвиин ССР-эй «Марупе» колхозой механизаторнууд һуралсалаа эхилбэ. Ажахыда шэнэ комбинат байгуулагдажа, колхознигууд мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлнэ.

Латвиин хүдөө ажахын академиин багшанарай, республикын эрдэм-шэнжэлгын томо ехэ институдуудай хүдэлмэрилэгшэдэй зохёоһон методическа программануудаар хэшээлнүүд үнгэргэгдэнэ. Ажахынуудай дүй дүршэлтэй мэргэжэлтэд, техническэ мэргэжэлэй училищиууд болон техникумуудэй багшанар ном заана. Машинануудай түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүд болон шэнэ техникэ тухай олоһон эрдэм мэдэсээ мастерскойнууд соо ажал хэжэ батадхана.

Үбэлдөө арбаад мянга шахуу трактористнууд, комбайнернууд мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлхэ юм. Латвиин механизаторнуудай 30 мянган хүнһөө бүридэһэн отряд хабар тээшэ гурбанай нэгэ хубяар олошоруулагдаха.

ТУЛА. Сельхозтехникын Тульска областной нэгэдэлдэ ажалай эсэсэй үрэ дүнгүүдээр түлбэри түлэлгэтэй бригадна подряд дэлгэрүүлэгдэнхэй.

Щекинэйхид үүсхэлшэд болоһон байгаа. Дүрбэн бригада ажалай эмхидхэлэй түрүү арга эндэ хэрэглэбэ. Һарын эхиндэ эдэнэр ниитэ нэгэн наряд абадаг юм. Бригадын совет заһабарилагдай хүдэлмэриин газар тодорхойлдог. Бригадна подрядай амжалта эли бодо байна. Жэшээнь, комбайнай бригадада машинануудые на мартаа-үбэлдөө заһабарилгын эршэ урда урдынхиһаа 1,5 дахинаар үлүү ехэ байна. Шанарыньшье һайн.

Колхоз, совхозуудай механизаторнууд Щекинскэ адли мэргэжэлтэдэйнгээ хүдэлмэриие үндэрөөр сэгнэбэ. Плавска, Алексинскэ ба бусад хэдэ хэдэн районуудай нэгэдэлнүүдтэ заһабарилга дээрэ бригадна подряд нэбтэрүүлэгдэнхэй.

ТАШКЕНТ. Самаркандска областиин тусхай мэргэжэлтэй болгодоһон совхозуud үнэтэй сортын виноград тариха промышленна плантацинуудые түхеэржэ дүүргэбэ. Зарафшанай хада уулануудай хаяа майлаар аяар мянгаад гектар газар энэ хэрэгтэ зорюулагдажа сэбэрлэгдэһэн, заһан һайжаруулагдаһан байна. Мүнөө Үзбекистанай саадуud ба виноградниууд дүн хамта 200 мянган гектар талмай эзэлнэ.

(ТАСС).

РСФСР-эй ЮҺЭДЭХИ ЗАРЛАЛАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ АРБАН НЭГЭДЭХИ СЕССИ

...ОССИН АЖАЛШАДАЙ ТУЙЛАЛТАНУУД БА ТҮСЭБҮҮД

...тгэсхэл. Эхинийнь ...дэхи нюурта).

...ондо социалис пред...уд болон ажахын ...цинуудһаа орохо ол...дой саашанхи ургал...алагданхай. Эдэ ор... 62211,6 миллион тү...байхаар тодорхойлог...энэмнай республикын ...бюджедэй бүхы ол...ын 88,1 процент бо...юм.

...уудай гол эшэ нү...дэй нэгэниинь хадаа ...олзо болоно. Тэрэ ...миллион түхэриг ...тодорхойлогдонхой. ...гэ зөөриин 10541,5 ...түхэригынь гүрэ...приятинууд болон ...организацинуудай мэ...лөөгдэжэ, эдэнэй өө...хэрэглэмжэдэ, нэн ...үйлэдбэри болон ма...ан урмашуулга саа...үргэдхэлгэдэ хэрэг...р түсэблэгдэнэ. Гү...предприятинууд болон ...организацинуудһаа ...бөр олзо болон бюд...усад оршонууд 16628 ...түхэриг байхаар ха...ана.

...иональна, ажалай бо...гэ зөөриин нөөсэ...алмаха гурим шан..., тэдэнийе табан жэ...хэхы жэлдэ арадай ...гол шухала асуу...ые шинидхэлгэдэ гу...хэрэглэлгэ хараада ...РСФСР-эй 1980 оной ...бюджедэй проектээр ...нууд тодорхойлогдон...

...едэй нинтэ хэмжээ...8 процентнь арадай ...хүргөөлгэдэ ба со...соёлой хэмжээ ябуул...а зорюулагдана. ...ятинууд болон ажа...ганизацинуудай мүн...гэ зөөринүүдһээ, гүрэнэй бюджедһээ банкнуудай урьһаламжанууд...аа 60928,1 миллион түхэриг арадай ажахые хүргөөлгэдэ үгтэхэ юм.

Түсэбэй болон бюджедэй проект дотор промышленностиин саашанхи хүргэлтэдэ, барилгын эмхинүүдэй материально-техническэ үндэһэ һуури бэхижүүлгэдэ ехэ анхарал хандуулагданхай. Эдэ зорилгонуудые бэелүүлгэдэ элдэб газарһаа ородог 15 миллиард түхэриг үгтэхөөр хараалагдана.

Партийн XXV съездын болон КПСС-эй ЦК-гай июлийн (1978 он) Пленумэй шинидхэбэринүүдэй үндэһөөр хүдөө ажахые хүргөөхэ комплексно программа бэелүүлхын тула бюджедэй болон өөһэдынь мүнгэ зөөриин 2,3 миллиард түхэриг гаргашалагдаха юм. РСФСР-эй Хара хүрьһэтэ бэшэ зонын хүдөө ажахые саашадань хүргөөхэ түсэбые бэелүүлхэ хэрэгтэ 9,4 миллиард түхэриг гэхэ гү, али байгша оной...хиһоо 8 процентээр ехэ мүнгэн зорюулагдаха байна.

Байгаалийн гай гасалангһаа болоһон хүдөө ажахын хохидолые хусэлдүүлхэ хэрэгтэ гүрэнэй страхованиин удха шанар дээшэлнэ. Колхозуудай эд зөөри страхованида оруулахаа гадна, совхозуудай эд зөөри страхованида оруулагдаха болобо. Байгша ондо ган гасуурһаа дулдыдаһан, колхоз болон совхозуудай хохидолые хусэлдүүлхын тула республикын страхованиин зургаануудаар 2660 миллион түхэриг, тэрэ тоодо совхозуудта 1243 миллион түхэриг түлэгдэхэ юм.

Гэр байрын-коммунальна ажахын болон ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалга хүргөөхэ гээшэ совет арадай баян дэлгэр ажаһуудал һайжаруулха программын гол шухала хубинь болоно. Гэр байрын - коммунальна ажахы хүргөөлгэдэ ба харуулһалагда 1980 ондо 6,5 миллиард түхэриг гаргашалагдахаар түсэблэгдэнэ. Энээнһээ городууд, хүдэлмэришэдэй тосхонууд болон хүдөө...гэй районуудай түбүүдые болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ 1 миллиард шахуу түхэриг, гэр байрануудые капитальнаар заһабарилха хүдэлмэридэ 675 миллион түхэриг гаргашалагдахаар хараалагдана. Капитальна барилгын ехэ программа түсэбэй проектээр хараалагданхай. Энээниие дүүргэлгэдэ бюджедһээ 12878 миллион түхэриг үгтэхэ юм.

Социально-соёлой эмхи зургаануудай тоо саашадаа олошоруулагдахаар хараалагдана. Энэ талаар гаргашануудай хэмжээн 34382,7 миллион түхэриг гэхэ гү, али байгша оной түсэбһөө 3,7 процентээр ехэ байхаар тодорхойлогдонхой. Арадай гэгээрэлдэ 6677 миллион түхэриг, кадрнуудые бэлдэлгэдэ 3440,9 миллион түхэриг үгтэхэ юм. Эмшэлгын, һэргылэмжын болон медицинскэ бусад эмхи зургаануудые саашадань хүргөөлгэдэ, хүн зоной элүүр энхые хамгаалха ба мэргэжэл түгэс медицинскэ туһаламжа үзүүлхэ хүдэлмэрине һайжаруулгада 7759,1 миллион түхэриг зорюулагдана. Пенси, тэдхэмжэ болон социальна тэдхэмжын бусад түлбэринүүдтэ 14028,5 миллион түхэриг гаргашалагдахаар хараалагданхай. Энэмнай муноо жэлэйхиһээ 5,7 процентээр ехэ болоно. Социально- соёлой хэмжээ ябуулгануудта гаргашалагдаха мүнгэ зөөри хадаа РСФСР-эй Гүрэнэй бюджедэй бүхы гаргашануудай хахад шахуу болоно бшуу.

Автономито республикануудай Гүрэнэй бюджедүүд, хизаар, область, Москва болон Ленинград хотонуудай бюджедүүд дээрэ депутат мүн лэ тогтобо.

Саашань элидхэлшэ РСФСР-эй 1978 оной Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай тоосоое РСФСР-эй Верховно Советэй сессиин баталамжада табиба. 1978 оной Гүрэнэй бюджет олзо доходой талаар 74209,1 миллион түхэриг гаргашануудай талаар 72462,1 миллион түхэриг боложо гүйсэдхэгдэнэн байна. РСФСР-эй 1978 оной Гүрэнэй бюджет олзо доходой талаар 101,6 процент, гаргашануудай талаар 99,4 процент дүүргэгдээ.

Үгынгөө түгэсхэлдэ А. А. Бобровников Россин Федерацийн ажалшад бүхы совет арадтай хамта 1980 ониие — арбадахи табан жэлэй түгэсхэхы жэлые ажалай шэнэ амжалтануудаар тэмдэглэхэ байха гэжэ батаар найдажа байһанаа элирхэйлбэ.

РСФСР-эй 1980 онэй Экономическа ба социальна хүргэлтын гүрэнэй түсэб тухай ба РСФСР-эй 1979 оной Экономическа ба социальна хүргэлтын түсэбэй дүүргэлтын ябаса тухай, РСФСР-эй 1980 оной Гүрэнэй бюджет тухай ба РСФСР-эй 1978 оной Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай РСФСР-эй Верховно Советэй Түсэблэлгын-бюджетнэ ба саг үргэлжын бусад комиссинуудай элидхэл РСФСР-эй Верховно Советэй Түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ **В. С. Кузьмичев** хэбэ.

Сессиин үзэмжэдэ табигдаһан элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэ эхилээ.

Москвагай машина бүтээлгын «Авангард» заводой токарь депутат **В. М. Яснопольский** түрүүлэн үгэ хэлэбэ. Тэрэ өөрынгөө предприятиин коллективэй ажалай амжалта тухай, В. И. Ленинэй 110 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дүүрэһэн социалис мүрысөөнэй ябаса тухай хэлээ. Алмалта арьбалаалтыи, материальна эд хэрэгсэлдэ гамтайгаар, эзэн ёһоор хандахын түлөө тэмсэлдэ хүдэлмэришэн ангиин ямар үүргэ дүүргэдэг байһание тэрэ онсолон тэмдэглэбэ. Коммунизм байгуулгада Москвагай ажалшад өөһэдынгөө шэн зориг то ажалаар, үндэр шадабяяар шэнэ амжалтануудые туйлаха гэжэ үгэ хэлэгшэ найдуулаа.

Ленинградай облгүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо депутат **В. А. Горяшин** хэлэһэн үгээ табан жэлые амжалтатайгаар түгэсхахын түлөө Ленинградай ажалшадай тэмсэлдэ зорюулба. РСФСР-эй Хара хүрьһэгүй зоные хүргөөхэ тухай партийн анхарал оролдолгодо харюу болгон, областиин хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд мяха, һү, овощ, хүдөө ажахын бусад продукци үйлэдбэрилхэ талаар тусхай шэглэлтэй томо ажахынуудые байгуулна. Область дотор бэелүүлэгдэжэ байһан үргэн хэмжээ ябуулгануудай комплекс хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрые бүри ехээр дээшлүүлхэ арга олгохо байна.

КПСС-эй Воронежско обкомой секретарь депутат **А. Г. Шуменко** «Гээгдэгшэдгүйгөөр хүдэлмэрилхэ» гэһэн үрэа доро социалис мүрысөө дэлгэрүүлгэ тухай хэлэбэ. Партийна организацинуud үйлэдбэриин журам саашадань улам һайжаруулгада, нинтын эдэбхи үүсхэл хүргөөлгэдэ, үйлэдбэриин улам үндэр үрэ дүнгүүдые туйлаха ябадалда ажалша коллективүүдые шэглүүлэн хүтэлбэрилнэ. Ажахы хоорондын хамжаанай үндэһэ һуури дээрэ үйлэдбэри тусхай шэглэлтэй гээр мэргэжүүлхэ ба томодохо талаар партийн аграрна политика область дотор удаа дараалан бэелүүлэгдэнэ.

Мордовско АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ депутат **А. О. Пиксаев** табан жэлэй түгэсхэлэй жэлдэ республикынгаа ажалшадай ажалдаа ямар амжалта туйлаа... ба зорилгонуудтай байна... тушаа хэлэбэ. Коммунис партийн ба Совет гүрэнэй саг үргэлжын анхарал оролдолгоор, агуухэ ород арадай туһаламжаар Мордови үндэр хүргэлтэтэй экономикотой ба түрүү соёл болбосоролтой хизаар болонхой. Техническэ дэбжэлтэ тодорхойлдог электротехническэ, химическэ ба машина бүтээлгын һалбаринууд шууд түргөөр хүргөөгдэнэ.

Арадай ажахын гол шухала зорилгонуудые амжалтатайгаар шиндхэлгэдэ Мордовин ажалшадай хамаг хүсэ шадал шэглүүлэгдэнхэй гээд үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

1980 ониие габшагай ажалай, Ленин шэигээр хүдэлмэрилгын жэл болгохо шухала байһан тухай нүхэр Л. И. Брежневэй үгэнүүд бидэнэр, уральцуудта, дүтэ, ойлгосотойшье байна, — гээд Свердловско областиин Верхне-Исетскыи металлургическа заводой машинист депутат **В. А. Калинин** хэлэбэ. Ажал хэрэгтэ эрилтэ ехэтэйгээр, зохёохы ёһоор хандалга хадаа табан жэлэй дааваринуудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ ябадалда туһална. Россин Федерацийн Верховно Советэй ба арадай депутадуудай нютагай Советүүдэй һунгалгын урда тээхэнэ предприятиимнай 40 бригада табан жэлэйнгээ даабарита түсэбүүдые дүүргэхэнь. Ерэхэ жэлдэ заводтомнай трансформаторта хэрэглэгдэхэ, хүйтэн аграар хаһайлгагдаһан түрүүшын миллион тонно булад гаргагдаха гэжэ тэрэ хэлээ.

РСФСР-эй дээдэ ба тусхай дунда эрдэмэй һуралсалай министр депутат **И. Ф. Образцов** сесси дээрэ үгэ хэлэхэдэ, кадрнуудые бэлдэлгые шэнэдхэн һайжаруулгын, эрдэм шэнжэлгын ба зохёохы хүдэлмэриин туйлалтануудые республикын арадай ажахыда хэрэглэхэ асуудалнуудта тогтобо. Депутадай һанамжын ёһоор, энэ хэрэгтэ эрдэм шэнжэлгын ажахын тоосоондо орохон нэгэдэлнүүд шухала үүргэ дүүргэхэ болоно. Ажахын тоосоондо орохон тиимэ нэгэдэлнүүд һалбари хоорондын, региональна ба һалбаринуудай, социально-экономическа холын хараата асуудалнуудые комплексноор шиидхэлгэлэ аша туһатай байха болоно. Тиимэ нэгэдэлнүүдэй ажал ябуулгада Хара хүрьһэгүй зонын, Алас-Дурнын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүргөөлгэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэ ба научна техническэ дэбжэлтэ түргэдхэлгэ онсо һуури эзэлхэ эзргэтэй.

Тэрэшэлэн депутадууд: КПСС-эй Волгоградай обкомой секретарь **С. Е. Крылов**, Московско областиин Загорско районой табадахи дунда һургуулийн директорэй орлогшо **Л. Б. Помазкова**, Оренбургын областиин арадай депутадуудай Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо **В. Н. Большаков**, Башкирай АССР-эй «Победа» колхозой түрүүлэгшэ **А. З. Зайнутдинов**, Пермскэ областиин арадай депутадуудай Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **А. С. Малафеев**, Ставропольиин хизаарай арадай депутадуудай Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо **Г. Г. Старшиков**, Калининска областиин Вышневолоцско пумаажан бүдэй комбинадай эзэргшэ **А. А. Смирнова**, РСФСР-эй гэр байрын-коммунальна ажахын министр **С. М. Бутусов** элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэдэ хабаадаа.

Үгэ хэлэһэн бүхы депутадууд Россин Федерацийн 1980 оной түсэб ба бюджет тухай хуулинуудые баталха гэһэн дурадхалнуудые оруулаа.

РСФСР-эй Верховно Советэй сесси декабрийн 12-то хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлбэ.

(ТАСС).

...ОЦИАЛИС ...ОНУУДАЯР

...АХТЕРНУУДАЙ ...ЬАЙНДЭР

...ШАВА. Поль ш ы н Республикын олон ...шахтернууд заншал...гэжэлэйнгээ һайндэ...мдэглэбэ. ПОРП-ын ...езддэ бэлэдхэлэй ябаа...ан гүн удхатай үе...нэ һайндэрэй болоһые...ор. Съездын урда ...абшагай ажалай вахта...гаһан шахтернууд ...хүдэлмэридөө үндэр ...гүүдые туйлана. Тиин...н туршада 645 мянга...но шулуу нүүрһэн ...жасада оруулагдана. ...убликын промышлен...эдбэриин энэ һалба...саашанхи хүргэлтэ ...гөгтон хэлэмээр. Пар...ъездын урда гараһан ...д дотор мүнөө хүдэл...гаа 16 шахта шэнэ...ьбэхэ, 10 шэнэ шахта ...хэрэг хараалагдан...ин байгша табан жэ...л болотор «хара алта» ...илго жэлэй 232—235 ...н тоннодо хүргэгдэхэ ...з үнэтэ түлишэ буй...г 50 предприяти шэ...хэ, 7 предприяти шэ...ригдаха хараатай.

...УРОРТНО ЗОНО ...ҮРГЭДХЭГДЭНЭ

...И. Архитектурын ба ...ан түхэлтэй болгол...лаар Болгариин гүрэ...митет Хара далайн ...курортно зоные үр...р проектые һайшаан ...э. Тэрэнэй гол зорил...даа амарагшадта таа...ид эрхэ байдал хан...эрье шадарай зонын ...ческа тэнсүүр и и е ...ь сахилга, эндэхи ку...дай материальна үндэ...рине дүүрэнээр ашаг...болоно. Энэл проек...оор, амаралтын га...та 1990 ондо мүнөө...ь орходоо нэгэ доро ...нгаар олон хүн бэеын...ир хусые һайжаруул...тай болохо юм.

...ри — уласхоорондын ...ын орон юм. Жэл бү...100 гаран ороной ...гшэд аяншалан ерэ...нөө туризмын талаар ...комитедэй мэдэлдэ ...һайн хангалга түхеэ...й хэдэн зуун отель, ...г. мотель бии. Тэрэ...ахын бүридэлдэ ган...ра далайн эрьеын ку...уд бэшэ, мүн үндэр ...удай оройгоор түбхи...амаралтын байшан...гууд, бальнеологическа эмшэлгын газарнууд ородог гэшэ. Энэ ороной үзэсхэлэн һайн байгаали, эртэ урда ба дундада зуун жэлнүүдэйнь гэршэ хүшөөнүүд, мүнөө үеынь соёлой гуламтанууд, Хара далайн эрьеын суута «Нарһата эрье», «Алтан элһэн», «Албена», «Хани барисаан» ба бусад комплекснууд — эдэ бүгдэ дэлхэйн бүхы ороонуудай аяншалха дуратайшуулай сэдьхэл зүрхые уряалан татадаг юм.

1980 ОНОЙ ТООСООГООР

БУДАПЕШТ. Оросланиин шулуу нүүрһэнэй шахтын коллективүүд 1980 оной тоосоогоор хүдэлжэ эхилбэ.

Болохоёо байгаа ВСРП-гэй съездын, мүн Венгриин фашизмһаа сүлөөлэгдэһөөр 35 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоһон Оросланиин шахтернууд шулуу нүүрһэ малтан абаха жэлэйнгээ түсэбые һара шахуугаар уридшалан дүүргэбэ. Тэдэнэр табан жэлэй жасада 2350 мянган тонно шулуу нүүрһэ ябуулһан байна. Оросланиин шахтануудта Советскэ Союзай, ГДР-эй, Польшын промышленна предприятинуудта бүтээгдэһэн оньһон технижэ үргэнөөр хэрэглэгдэнэ, совет шахтернуудай дүй дүршэл амжалтатайгаар нэбтэрүүлэгдэнэ.

Түлишын - энергетическэ үндэнэ һуурине саашадань хүргөөхэ хэрэгтэ республика дотор онсо анхарал хандуулагдадаг. Маньска бассейндэ томо шахта шэнээр баригдажа эхилэнхэй. Совет-венгриин харилсаа холбооной программын ёһоор баригдажа байһан энэ шахтада электроннотоололгын түб эмхидхэгдхэ, үйлэдбэриинь бүхы шатануud сүм оньһожоруулагдаха юм. Байгша табан жэлэй туршада Венгриин шахтернуудай ажалай бүтээсэ 30 процентээр дээшэлхэ байна.

ЗАЛУУ ШАХТЕРНУУДАЙ ҮҮСХЭЛ

БУХАРЕСТ. «Халаан бүхэндэ 100 тоннохоо доошо бэшэ шулуу нүүрһэ түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилхэ!» — Румынийн Коммунис партийн XII съездын хүдэлжэ байһан үедэ нимэ уряа залуу шахтернууд гаргаа бэлэй.

Энэ үүсхэлыень ороной бүхы шахтернууд халуунаар дэмжээ. Румынийн шулуу нүүрһэнэй асари томо бассейнүүд болохо Котру, Ровинари ба Жилцын ажалша коллективүүд съездын болоожо үнгэрһэн табан хоногой туршада 75 мянган тонно үнэтэ түлишэ оронойнгоо жасада оруулаа.

БАРАЙГАРАЙ УРГАСА ХУРЯАГДАЖА ДҮҮРЭБЭ

ХАНОЙ. Вьетнамай хойто хубнин полинууд дээрэ барайгарай энэ намарай ургаса хуряалга дүүрэбэ. 1 миллион 137 мянган гектар талмайн ургаса нёдондонойхиһоо жэшээгүй богони болзор соо сүм хуряагдаа. Нёдондонойхидо орходоо ургасаньшье дээшэлээ. Зарим провинцинуудта тарьяшад гектарай 30—40 центнер ургаса хуряажа амжаа. Эдэ үдэрнүүдтэ ороной урдашье провинцинуудта эртэ эдэешэдэг барайгарай баян ургаса хуряалга эмхитэйгээр, эршэтэйгээр эхилбэ. Һүүлэй мэдээгээр тэндэ 150 мянган гектар талмайн барайгар хуряагдаад байна.

БАРИЛГАШАДАЙ ҮДЭР

ГАВАНА. Арадай Кубын ажалшад барилгашадай заншалта үдэрые баяр ёһололой оршон байдалда тэмдэглэбэ. 23 жэлэй саада тээ империалис эзэрхэг түримхэйшүүлтэй тэмсэлэй үедэ баатараар унаһан барилгашан мэргэжэлтэй байһан Кубын революционер Армандо Местре гэгшын дурасхаалай хүндэдэ энэ һайндэр декабрийн 5-да тэмдэглэгдэдэг юм.

Арадай засагай жэлиүүдтэ Кубада боложо байгаа асари ехэ социально-экономическа хубилалтануud барилга дээрэ ороной туйлаһан гайхамшагта амжалтануудаар эли бодо гэршэлэгдэнэ. Арадай революцийн илаһанай һүүлээр эрхэ сүлөөгэй арал дээрэ хэдэн зуун промышленна ба хүдөө ажахын предприяти, больница, һургуули, хүүгэдэй саадууд баригдаа. Гэр байрын барилга орон дотор үзэгдөөгүй үргэн хэмжээтэйгээр ябуулагдана. Революцийн урда тээ ямаршье ханглатагуй урса гэрхэнүүд соо арай шамай багтан байһан хэдэн зуу мянган кубынхид уужам һаруул, мүноо үеын байшан гэрнүүдтэ нүүн оронхой.

«Сагаан каскануудай үдэртэ» (нигэжэ барилгашадай үдэрые зариман Кубада нэрлэдэг) зорюулагдаһан түбэй митинг Гаванада, болзорһоо бүхэли жэлээр урид ашаглалгада үгтэһэн нилээд томо талха татадаг фабрикын дэбисхэр дээрэ болобо.

(ТАСС).

Халын саанаһаа

• ТАСС • АПН

КПЧ-гэй ЦК-гай ПЛЕНУМ

ПРАГА, Чехословакийн Коммунис партийн Центральна Комитедэй Пленум эндэ болобо. КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Г. Гусак Пленум нээгээ.

КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн В. Гула 1980 ондо арадай ажахые хүргөөхэ гол зорилгонууд тухай КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй зүгһөө элидхэл хэбэ.

Үнгэрһэн дурбэн жэлэй турша соо ЧССР-эй экономическа ба социальна хүргэлтые шэнжэлгэ арадай ажахые саашадань хүргөөхэ, ажалшадай һуудал байдал һайжаруулха талаар ехэ амжалтануудай туйлагдаһые элирхэйлэн гэршэлнэ гээд тэрэ хэлэбэ. Зургаадахи табан жэлэй һүүлшын жэлдэ экономико хүргөөхэ удаан болзорой асуудалнуудые шинидхэхын тула таарамжатай эрхэ байдал байгуулха шухала. Промышленна продукци—4, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгын хэмжээе 7,2 процентээр үргэдхэхые ерэхэ жэлэй түсэбэй проект хараална.

ПАРИЖ. Франциин Компартийн Генеральна секретарь Ж. Марше Франциин президент В. Жискар д' Эстэндэ бэшэг эльгээбэ. Нэгэ нэгэнэйнгээ ажуулгүй байдалые хангаха тухай франко-совет договор баталхын тула оролдолго гаргахыень энэ бэшэг соогоо правительствые уряалаа.

Европо түбидэ ядерна буу зэбсэг үрдилдэн бүтээхэ талаар шэглүүлэгдэһэн харата муухай түсэбүүдые энэ неделидэ Брюссельдэ нээгдэхэе байһан НАТО-гай соведэй сесси зүбшэн хэлсэхэ байна гээд «Юманите» газетэдэ толилогдоһон бэшэгэй текст дотор хэлэгдэнэ. Европодо, манай хилэ шадар американ хэдэн зуугаад хай РСФСР-эй Верховно Советэй Түсэблэлгын-бюджетнэ ба саг үргэлжын бусад комиссинуудай элидхэл РСФСР-эй Верховно Советэй Түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ **В. С. Кузьмичев** хэбэ.

Сессиин үзэмжэдэ табигдаһан элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэ эхилээ.

Москвагай машина бүтээлгын «Авангард» заводой токарь депутат **В. М. Яснопольский** түрүүлэн үгэ хэлэбэ. Тэрэ өөрынгөө предприятиин коллективэй ажалай амжалта тухай, В. И. Ленинэй 110 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дүүрэһэн социалис мүрысөөнэй ябаса тухай хэлээ. Алмалта арьбалаалтыи, материальна эд хэрэгсэлдэ гамтайгаар, эзэн ёһоор хандахын түлөө тэмсэлдэ хүдэлмэришэн ангиин ямар үүргэ дүүргэдэг байһание тэрэ онсолон тэмдэглэбэ. Коммунизм байгуулгада Москвагай ажалшад өөһэдынгөө шэн зориг то ажалаар, үндэр шадабяяар шэнэ амжалтануудые туйлаха гэжэ үгэ хэлэгшэ найдуулаа.

Ленинградай облгүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо депутат **В. А. Горяшин** хэлэһэн үгээ табан жэлые амжалтатайгаар түгэсхахын түлөө Ленинградай ажалшадай тэмсэлдэ зорюулба. РСФСР-эй Хара хүрьһэгүй зоные хүргөөхэ тухай партийн анхарал оролдолгодо харюу болгон, областиин хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд мяха, һү, овощ, хүдөө ажахын бусад продукци үйлэдбэрилхэ талаар тусхай шэглэлтэй томо ажахынуудые байгуулна. Область дотор бэелүүлэгдэжэ байһан үргэн хэмжээ ябуулгануудай комплекс хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрые бүри ехээр дээшлүүлхэ арга олгохо байна.

КПСС-эй Воронежско обкомой секретарь депутат **А. Г. Шуменко** «Гээгдэгшэдгүйгөөр хүдэлмэрилхэ» гэһэн үрэа доро социалис мүрысөө дэлгэрүүлгэ тухай хэлэбэ. Партийна организацинуud үйлэдбэриин журам саашадань улам һайжаруулгада, нинтын эдэбхи үүсхэл хүргөөлгэдэ, үйлэдбэриин улам үндэр үрэ дүнгүүдые туйлаха ябадалда ажалша коллективүүдые шэглүүлэн хүтэлбэрилнэ. Ажахы хоорондын хамжаанай үндэһэ һуури дээрэ үйлэдбэри тусхай шэглэлтэй гээр мэргэжүүлхэ ба томодохо талаар партийн аграрна политика область дотор удаа дараалан бэелүүлэгдэнэ.

Мордовско АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ депутат **А. О. Пиксаев** табан жэлэй түгэсхэлэй жэлдэ республикынгаа ажалшадай ажалдаа ямар амжалта туйлаа... ба зорилгонуудтай байна... тушаа хэлэбэ. Коммунис партийн ба Совет гүрэнэй саг үргэлжын анхарал оролдолгоор, агуухэ ород арадай туһаламжаар Мордови үндэр хүргэлтэтэй экономикотой ба түрүү соёл болбосоролтой хизаар болонхой. Техническэ дэбжэлтэ тодорхойлдог электротехническэ, химическэ ба машина бүтээлгын һалбаринууд шууд түргөөр хүргөөгдэнэ.

Арадай ажахын гол шухала зорилгонуудые амжалтатайгаар шиндхэлгэдэ Мордовин ажалшадай хамаг хүсэ шадал шэглүүлэгдэнхэй гээд үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

1980 ониие габшагай ажалай, Ленин шэигээр хүдэлмэрилгын жэл болгохо шухала байһан тухай нүхэр Л. И. Брежневэй үгэнүүд бидэнэр, уральцуудта, дүтэ, ойлгосотойшье байна, — гээд Свердловско областиин Верхне-Исетскыи металлургическа заводой машинист депутат **В. А. Калинин** хэлэбэ. Ажал хэрэгтэ эрилтэ ехэтэйгээр, зохёохы ёһоор хандалга хадаа табан жэлэй дааваринуудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ ябадалда туһална. Россин Федерацийн Верховно Советэй ба арадай депутадуудай нютагай Советүүдэй һунгалгын урда тээхэнэ предприятиимнай 40 бригада табан жэлэйнгээ даабарита түсэбүүдые дүүргэхэнь. Ерэхэ жэлдэ заводтомнай трансформаторта хэрэглэгдэхэ, хүйтэн аграар хаһайлгагдаһан түрүүшын миллион тонно булад гаргагдаха гэжэ тэрэ хэлээ.

РСФСР-эй дээдэ ба тусхай дунда эрдэмэй һуралсалай министр депутат **И. Ф. Образцов** сесси дээрэ үгэ хэлэхэдэ, кадрнуудые бэлдэлгые шэнэдхэн һайжаруулгын, эрдэм шэнжэлгын ба зохёохы хүдэлмэриин туйлалтануудые республикын арадай ажахыда хэрэглэхэ асуудалнуудта тогтобо. Депутадай һанамжын ёһоор, энэ хэрэгтэ эрдэм шэнжэлгын ажахын тоосоондо орохон нэгэдэлнүүд шухала үүргэ дүүргэхэ болоно. Ажахын тоосоондо орохон тиимэ нэгэдэлнүүд һалбари хоорондын, региональна ба һалбаринуудай, социально-экономическа холын хараата асуудалнуудые комплексноор шиидхэлгэлэ аша туһатай байха болоно. Тиимэ нэгэдэлнүүдэй ажал ябуулгада Хара хүрьһэгүй зонын, Алас-Дурнын үйлэдбэриин хүсэнүүдые хүргөөлгэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэ ба научна техническэ дэбжэлтэ түргэдхэлгэ онсо һуури эзэлхэ эзргэтэй.

Тэрэшэлэн депутадууд: КПСС-эй Волгоградай обкомой секретарь **С. Е. Крылов**, Московско областиин Загорско районой табадахи дунда һургуулийн директорэй орлогшо **Л. Б. Помазкова**, Оренбургын областиин арадай депутадуудай Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо **В. Н. Большаков**, Башкирай АССР-эй «Победа» колхозой түрүүлэгшэ **А. З. Зайнутдинов**, Пермскэ областиин арадай депутадуудай Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **А. С. Малафеев**, Ставропольиин хизаарай арадай депутадуудай Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо **Г. Г. Старшиков**, Калининска областиин Вышневолоцско пумаажан бүдэй комбинадай эзэргшэ **А. А. Смирнова**, РСФСР-эй гэр байрын-коммунальна ажахын министр **С. М. Бутусов** элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэдэ хабаадаа.

Үгэ хэлэһэн бүхы депутадууд Россин Федерацийн 1980 оной түсэб ба бюджет тухай хуулинуудые баталха гэһэн дурадхалнуудые оруулаа.

РСФСР-эй Верховно Советэй сесси декабрийн 12-то хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлбэ.

(ТАСС).

ФРАНЦИЙН КОМПАРТИЙН ДУРАДХАЛ

Франко-совет договор баталалга Франциин аюулгүй байдал бэхижүүлхэ, Европодохи амгалан тайбан байдалые хамтааараа хангаха хэрэгтэ ехэ хубита болохо, гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаае һайжаруулха талаар Франциин оролдожо байһые элирхэйлэн харуулха байна гээд Ж. Марше тэмдэглээ. Энэ договор ороной аша туһада харюусаха, тэрэнэй уласхоорондын байдал бэхижүүлхын, шахардуу байдал һуларуулха ба эб найрамдал хангахын түлөө тэмсэлдэ тэрэнэй үүргэ шангадхаха байна.

Африкын оронуудай зүблөөн

АДДИС-АБЕБЭ. «Бүлэг-77» гэжэ зүблөөнэй Гаванда болохоёо байһантай дашарамдуулаг, нинтэ нэгэн хараа шэглэл абахын тула Африкын оронуудай зүблөөн болобо. Худалдаа наймаанай ба хүргэлтын талаар ООН-ой конференци (ЮНКТАД), Африкын нэгэдэлэй эмхи болон Африкын асуудалнуудые шиидхэдэг ООН-ой экономическа комиссиин үүсхэлээр энэ зүблөөн эндэ нээгдэһэн байгаа.

Хүргэжэ байгаа оронуудта экономическа харилсаае хүргөөхэ, продукци худалдаха талаар оронууд хоорондын эмхи зургаануудые байгуулха, элдэб гүрэнүүдэй худалдаа наймаанай эмхинүүдэй хоорондохи холбоо барисаае бэхижүүлхэ асуудалнууд зүблөөнэй зүблөхэ зүйлдэ табигдана.

Экономическа үнэн гурим тогтоохо шухала гэжэ үгэ хэлэһэн делегадууд тэмдэглээ. Энэ зорилго туйлаха хэрэгтэ баруунай гүрэнүүдэй, монополис бүлэгөөрхидэй булимтархы һанаашалгануud ехэ һаад тойбо татана гэжэ делегадууд мэдүүлбэ.

Туһаламжа тухай үнэн зүбөөр

ПНОМПЕНЬ. Кампучийн Арадай Республикын Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын түлөөлэгшэ эндэ мэдүүлгэ хэхэдээ, Кампучида үзүүлэгдэдэг уласхоорондын туһаламжа тэгшэ бэшээр хуваарилагдана ха гэһэн США-гай президент Дж. Картерай хэлэһэн үгые эрид буруушаагаа.

США-гай империалистнууд болон хархис бусад хүсэнүүд Кампучийн арадта «энэрхы туһаламжа» үзүүлхэ шалтаг тайгаар Пол Подой бандануудай ба контрреволюционно бусад бүлэглэлнүүдэй үлэгдэлнүүдые дэмжэхэ хэрэг хууляар батадхахые һэдэнэ гээд мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Нэгэн доро господин Картер болон баруунай бусад тушаалтад манай орондо, тэрэнэй хуулита правительствада — Арадай-Революционно Советэй бүдүүлиг муухайгаар добтолно. Туһаламжа үзүүлхэ, хубаарилха хэрэгтэ һаад тойбо татана гэжэ эдэнэр НРСК-е гэмнэхые оролдоно. Гэбэшье али бүхы худал хуурмаг ябуулгануud американ империалистнуудай гэмтэ ябуулгануудые далдалан халхалжа, Кампучийн арадай уршагта байдалда Холбоото Штадуудай гэмтэй байһые мартахые баадхажа шадахагүй байна.

Республикын арад зоной эрилтэ хэрэглэмжэнүүдтэ, һуудал байдалда туһаламжа үзүүлхын тулада революционно захиргаанай али бүхы юумэ хэжэ байһые Кампучида ерэһэн уласхоорондын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд, гадаадын элдэб делегацинуудай гэшүүд элирхэйлэн гэршэлжэ шадаха юм гээд НРК-гай МИД-эй мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

...В. Шэнэ баригдажа байгаа Тханглонг гэжэ хүүргэ...лмай хоёрдохи табан жэлэй шухала барилгануудай ...юм. Тэрэнэй ашаглалгада үгтэхэдэ, Ханой шада...Улаан мүрэн дээгүүр гарадаг хуушанай хүүргын ...нилээд хүнгэдхэгдэхэ байна. Тханглонг гэжэ хүүр...барилга хэдэн жэлэй саада тээ Хитадай мэргэжэлтэ...хабаадалгатайгаар эхилһэн намтартай. Зүгөөр поли...хэ хашалта хэжэ байһан Хитадай засагаархид энэ ...ашаглаха хамаг саг болзорнуудыень гэдэргэнь та...нэн. Харин нёдондо жэлдэ энэ хүүргын барилгада ...жэ байһан мэргэжэлтэдэ хитадай тала бусаанаа юм. ...жэ хүүргын барилга ор

Нютаг нютагай һонин

Хурамхаанай районой түбэй столово болбосон түхэлтэй болоно, эдеэ хоол бэлдэлгэдэ хэрэгтэй орёо оньһон түхеэрэлгэнүүдээр хангагдана. Энэ хэрэгтэй нэбтэрүүлгэдэ тусхай мэргэжэлтэй залуу тогоошод горитойхон хубитаяа оруулна. Тэдэнэрэй шанартай эдеэ бэлдэһэнэй түлөө һайн һайханние хүсэһэн баясхалангай үгэнүүд столовын «Һанамжа ба дурадхалай дэбтэр» соо олон байдаг. Энэ эдеэ хоолой предприятинин түрүүшүүлэй дунда залуу тогоошон Галина Семенова оролдосотой ажалааараа шалгардаг. Тэрэ нинтыншье хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Г. Семенова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ШЭНЭ ОНОЛ АРГА

Манай районой түб Мухар Шэбэр тосхоной номой магазин үнгэрэгшэ хабартаа заһабарилагдажа, газаа, досоо таланнуудһаа шэнэлэгдэһэн юм. Мүн ном худалдадаг залынь һаруулшье, уужамшье болгогдоһон байгаа.

Тээ мэндэ эндэ түб тосхоной колхознигууд, худэлмэришэд болон алба хаагшад, һурагшад олоороо сугларба. Юуб гэхэдэ, тэрэ үдэр шэнэлэгдэһэн магазинда «Родник» гэжэ нэрэтэй магазин-клуб нээгдэхэ байба. Номдо дуратайшуулай бүхэроссин бүлгэмэй районой эмхиин түрүүлэгшэ, «Ленинэй зам» газетын редакторай орлогшо В. И. Жаркой сугларагшадта хандахадаа, иигэжэ хэлээ һэн:

—Манай дуратай магазинай ганса нэрэнь һэлгэгдээ бэшэ. Саашадаа бидэнэр бүхы хүдэлмэриеэ тад ондоогоор эрхилхэ хэмжээ ябуулганууд ые хараалаабди. Номуудые худалдахаһаа гадна, магазин-клубтаа хирэ-хирэ болоод уран зохёолшод, журналистнуудтай һонирхолтой уулзалга, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэжэ байха ёһотойбди. Мүнөөдэршье хүндэтэ айлшад манайда ерэнхэй, — гээд, Василий Иоһович нэрьемэ альга ташалган доро Буряадай арадай уран зохёолшо Исай Калашников, республикымнай мэдээжэ поэт Владимир Петонов гэгшэдтэй сугларагшадые танилсуулаа.

Хожомынь хүндэтэ айлшад үгэ хэлэжэ, номдо дуратайшуулые, мүн бүхы районой ажалшадые шэнэ магазин-клубтай болоһонтойнь дашарамдуулан, халуунаар амаршалаа һэн. Тиигээд поэт Владимир Петоновой «Байгал тухай» шүлэгүүдээ уншахадань, сугларагшад ехэ һонирхолтойгоор, анхаралтайгаар шагнаһан байна.

Энэ юрэ бусын һайндэртэ хабаадалсаһан КПСС-эй райкомой пропаганда болон агитациин таһагые даагша Б. Н. Дамбаева үгэ хэлэжэ, номдо дуратайшуулые үшөө дахин амаршалха зуураа, айлшадаа шэнэ зохёолнуудаараа үргэн олон уншагшадаа урмашуулан ябахыень юрөөбэ.

Эндэ сугларагшад шэнэ номуудые олоор худалдан абаа. И. Калашниковай, В. Петоновой номуудые абахадаа, авторнуудай гарыень табюулаа юм.

Магазин-клуб нээхын тула горитойхон эмхидхэлэй худэлмэри ябуулгдаа. Эндэ Буркоопсоюзай ном худалдадаг таһагай товароведүүд С. Н. Батожапова, П. Г. Банзаргашиева, номой магазиниие даагша В. М. Ушакова гэгшэдэй ябуулһан эмхидхэлэй худэлмэри угаа ехэ байгаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

В. ШИРДАРМАЕВ.

Хуули тухай номуудай выставкэ

Улаан-Удын городской библиотекэдэ ороходэ, эндэ эмхидхэгдэһэн «Хүн ба хуули» гэһэн гаршагтай выставкэ олоной анхарал татана. «Гурим заршам сахиха худэлмэрие һайжаруулха ба хуули эбдэлгэтэй хэгдэдэг тэмсэлые шангадхаха тухай» КПСС-эй Центральна Комитедэй тогтоолой удха шанар тайлбарилһан олон шэнэ юумэ мэдэжэ абамаар.

Ямаршье хүнэй һонирхон уншамаар номуудай заримыень нэрлэе. «Гэр бүлэ ба хуули» гэһэн ном соо бүлэ, общество ба гүрэн хоорондын харилсаа холбоон, залуу үетэнэй хүмүүжэл тухай хэлэгдэнхэй. Номой автор—юридическэ эрдэмэй доктор, профессор В. С. Тадевосян хүн бүхэндэ ойлгосотой, тон юрын хэлээр энэ бүгэдэн тухай хөөрэнэ. В. И. Чуднов «Хуулиин түлөөлэгшэд» гэһэн ном соогоо гурим заршам сахиха хэрэгтэ юрисконсультын дүүргэдэг үүргэ тухай дэлгэрэнгыгээр бэшээ. «Гэр байраар хангалгын үндэнэ һуури» гэһэн номой хуудаһанууд соо хүн бүхэнэй һонирхомоор асуудалнууд тайлбарилагданхай.

Мүнөөнэй залуушуул ниитын гурим сахиха тухай үргэн мэдэсэтэй байха зэргэтэй гэжэ «Хуули нам тухай, 'намда хуули тухай» гэһэн ном соо баталагдана. Авторнуудынь Н. Жогин, Э. Мельникова гэгшэд бүхы материалаа хэдэн хэһэгүүдтэ зохисотойгоор хубаарилжа шадаа. «Ажалай эрхэ ба уялгануд», «Амаралтын үедэ», «Гэр бүлын байдал», «Эхэ ороной хилэ дээрэ», «Наһаяа гүйсөөдүйшүүлэй хуули хазагайруулха ябадал» гэһэн гаршагтай хэһэг бүхэндэнь бодото ажабайдалһаа баримталагдаһан тодорхой заабаринуud үгтэнхэй.

«Залуушуул ба хуули» гэһэн ном соо анхармаар бодомжололнууд яһала бии. Жэшээ болгон хэлээ һаа, залуушуулай ажабайдалые харуулһан научна ба публицистикын шэнжэтэй номууд жэл бүри олошорно. ЮНЕСКО-гой баталамжаар, гансал Европын гүрэнүүдтэ (тэрэ тоодо СССР оролсоно) һүүлэй арбан жэлэй туршадэ залуушуулай ажабайдал шэнжэлһэн 30 мянган худэлмэри хэблэгдэһэн байна.

Г. ТУРТУЕВА.

ЖОЛООШОД ҺУРАНА

Зэдын районой ДОСААФ-ай спортивно-техническэ клубай үүсхэлээр жэл бүри жолоошодой курсануud эмхидхэгдэдэг. Жэшээлхэдэ, байгша оной арбан нэгэн һарын туршада 103 хүн гурбадахи классай жолоошодой курсануудые дүүргэһэн, 98 хүн мэргэжэлээ дээшэлүүлһэн байна. Мүнөө олонхинь Петропавловкын автотранспортна предприятида, бусадшье эмхи зургааануудта худэлнэ. Тэрэшэлэн Торшин совхоздо, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо зариманиинь ажалладаг.

Гадна хубиингаа автомашина, мотоцикл жолоодожо һураха дуратайшуул —дүн хамта 70 хүн һуралсал гаража, тусхай үнэмшэлгэ абаа.

В. БАШАРОВ.

ХҮҮГЭД ХУХЮУТЭЙ

Хорнин районой Аниинск тосхондо хоёр дабхар шулуун байшан бодхоогдоо юм. Тэрэнэй уужам салуу, олон сонхотой таһалгануud соо бишыхан хүбүүд, басагадай энеэлдэхэ, хүхинэ соргой абяан замханагүй.

Энэмнай Анаагай совхозой хүүгэдэй саад гээшэ. Бүхыдөө 90 үхибүүнэй байха һууритай юм. Хольн отара, гүүртэнүүдтэ ажалладаг малшадай үхибүүд зохид байра байдалтай болоноой. Хүүгэд һургуулида ороторoо эндэ хүмүүжүүлэгдэхэ. Тинхэдээ сүлөө тухагүй хүдэлжэ байһан түрэлхидтэнь хэды һайн гээшэб!

— «Нарахан» гэжэ нэрэтэй саад энэ намар нэегдээ юм. Мүнөө дээрээ гушаад хүүгэд байна. Дам саашадаа нэмэхэ аабза. Манда түрэлхидтөө ороһон мэдүүлгэнүүд олон, — гэжэ саадые даагша Валентина Артемьевна Филиппова хөөрөө һэн.

В. ПЕТРОВ.

МАЛШАДЫЕ ҺАЙНААР ХАНГАНА

Буряадай АССР-эй соёлой габьяата худэлмэрилэгшэ Шагдар Маланович Бадмаевай даадаг Баян-Голой соёлой байшангай коллектив үбэлжэлгын халуун үедэ малшадые һайнаар хангахын тула ехэ эдэбхитэйгээр ажаллана.

Наада табигшад холо, ойгуур оршодог малшадай найман байрануудта ошожо, ехэ баяр асарба. Тэдэнэр элдэб дуунуудые дууладаг, шог зугаа дэлгэдэг юм. Уран һайханай харалгада хабаададаг Альбина Ламатханова, Галина Ламуева, багша Павел Дашиев, сомоной Советдэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. И. Мосолоев гэгшэдтэ малшад ехэ баяр хүргэнэ.

Концерт табихын урда элэнэр хөөрэлдөө үнгэргэнэ, улаан булангуудые шэмэглэнэ, ханын газетэ гаргана.

УНШАГТЫ концрхохол байхат

ХЭН ЗУРУУЛ ЗОХЁОГООБ?

Фосфороор хэгдэһэн зуруул фабрикада түрүүшынхээ 1834 ондо үйлдэбэрилэгдэжэ эхилээ юм. Түрүүшын зуруул зохёолго элдэб хүнүүдтэ бэшэгдэнэн. Тэдэнэй тоодо немец Камереру, венгр Ириньи, англичанин Уокеру гэгшэд бии. Эдэнэр өөһэд өөлэдөө зуруул нэгэ сагташье зохёожо болоо.

Түрүүшын эдэ зуруулнууд шэрүүн юумэдэ үрихэдэ носошодог байһан. Тиихэдээ ехэ аюултай, хоротойшье байгаа. Юуб гэхэдэ, носодог бодостоль сагаан фосфор ородог байгаа бшуу.

Удаань немец эрдэмтэн Беттгеру гэгшэ энэ хорото фосфорыень ондоо бодосоор һэлгэжэ, түрүүшын аюулгүй зуруул Швецидэ 1855 ондо гаражжа эхилһэн юм. Тиимэһээ эдэ зуруулнууд «шведскэ» гэһэн нэрэ абаһан байгаа.

ХАНДАГАЙН ФЕРМЭ

Энэ фермын гол зориго тухай фермые даагша, эрдэмтэн М. Кожухов иигэжэ хэлэнэ:

— Сибирьтэ олдоһон хадын шулуунда һиилэдэнэн зургууд Яхад болон Байгал шадар ажаһуулһан урдын хүүгэй хандагайе гэрэй мал шэнгеэр хэрэглэдэг байные гэршэлнэ. Тиимэһээ эдэ амитадые гарай болгожо болохо сүгэнэн асуудал гараһан байгаа. Иигэжэ 1949 ондо эндэ хандагайн фермэ байгуулгдаа һэн.

Хандагайнууд түргэн дадажа, машинаар һаагдадаг болоо. Сүүдхэ соо тэдэ дунда зэргээр 6—8 килограмм һүгэнэ. Тиихэдэ тэдэнэй һүн тоһолидгороо үнеэкэйхиһээ 3 дахин ехэ. Гадна тэрэнише шагада хуллөөд, ехэ саһатай газараар ашаа зөөдэг болонхой.

ГҮРБЭЛЭЙ ҮНДЭГЭН

Италиин Марсель городой аэропортдо самолёдой бууха, ниидэхэ харгы хэжэ байһан худэлмэришэд шулуун хэтэ хатуу болошоһон шубуунай уурхай шэнги томо гэгшэн хэдэн хонхогор газар олоо. Эдээн бүхэн сооһоонь үхэр бүүгай номоной шэнээн бөнал хатуу юумэн олдоһон байгаа.

Эрдэмтэд эдэнише шэнжэлжэ үзэхэдөө, бүри эртэ урда сагай мантан томо 30—40 метр ута бэетэй гүрбэлэй үндэснэ гэжэ тайлбарилһан байха юм.

ВЕЛОСИПЕДЭЭР ДЭЛХЭН ТОЙРОН...

ФРГ-гэй түлөөлэгшэ Хайнц Штукке гэдэг 16 жэлэй туршада велосипедээр дэлхэй тойрон аяншалжа ябана. Мүнөө тэрэ бүхыдөө 370 мянган километр ябанхай. Тэрэнэй гэ 150 мянган километрые ото велосипедээр гаталаһан байна. Энэ замдаа тэрэ 106 гүрэнөөр аяншалаа. Тиихэдэ айхабтар хүндэ хүшэр Гималайн хада уула, хүнэй ябашагүй удхэн Амазонкын да гели зоригтойгоор дабажа гараа.

(«ТРУД» газетэһээ абтаба).

СПОРТ СПОРТ СПОРТ СПОРТ СПОРТ

ШАТАРТА ДУРАТАЙШУУЛ ОЛОШОРНО

Гусиноозерск хотодо шатараар Сэлэнгын районой чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысөөн боложо дүүрэбэ. Мүрысөөндэ хамтадаа 14 шатаршан хабаадаа. Район дотор жэл бүри үнгэргэдэжэ байдаг нааданда хабаадагшадай дундаһаа мастерта кандидат Илья Поликарпович Елсуков, Холбоолжоной уурхайн директор, нэгэдэхи разрядтай Иван Михайлович Щадов, худэлмэришэн Рушаков, бусадые нэрлэмээр. Тиихэдэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой үнинэй шатаршан Бабасан Ринчинов, Сэлэн-Дүүмын мотоор заһабарилгын заводой түлөөлэгшэ Галсанов гэгшэдэй нааданда хабаадалсаагүйнь халагламаар байгдаа.

Нааданай дүн гаргахада, мастерта кандидат Елсуков абажа боломоор 13-һаа 12,5 очко абажа, районой чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Тэрэ нэгэдэхи разрядтай Анохинтой тэнсэһэн байба. Хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые тус тустаа арбан очкотой болоһон Щадов, Рушаков гэгшэд зэзлээ. Мүн нэгэдэхи разрядтай Анохин Дугаров хоёр удаадахи һууринуудта гараһан байна.

—Иван Михайлович Щадов хадаа спортдо угаа дуратайгаар хандадаг. Тэрэ волейбол, баскетбол наадахадаа, хурдан солбон, шадамар бэрхэ шатаршан юм. Нүүрһэ малтан абаха уурхайн хүтэлбэрилэгшэшье һаа, спортдо анхаралаа ехээр хандуулдаг. Һаяшаг нухэр Щадовай оролдолгоор соёлой ордон соо шатаршадта тусхай таһалга үгтэһэн, тэндэнь шатар, часы бии юм,— гэжэ И. Елсуков омогорхон хөөрэнэ.

Шатаршад Елсуков, Рушаков гэгшэд шатарай теореор залуушуулай дунда тусхай хэшээлнүүдые үнгэргэжэ, тэдэнэ һурган хүмүүжүүлдэг.

Байгша оной декабриин 8-һаа Гусиноозерск хотодо худөөгэй шатаршадай дунда республикын зоно хоорондын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн эхилэнхэй. Энэ нааданда Захааминай, Зэдын, Хяагтын, Сэлэнгын районуудай түлөөлэгшэд хабаадалсана.

В. МАМИЛОВ.

ТОБШОХОНООР

△ Декабриин 15—16-най үдэрнүүдтэ боксоор хотын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн залуушуулай дунда үнгэргэгдэхэнь. Тиихэдэ республикын мэдээжэ боксёрнуud Бийск, Краснокамск хотонуудта болохо бүхэсоюзна, мүн городуud хоорондын мүрысөөнүүдтэ хабаадаха юм.

△ Декабриин 15-һаа Улаан-Удын спортын залнуудта волейболоор, декабриин 16-һаа хүндэ атлетикээр городой түрүү һуури эзэлхын түлөө нааданууд үнгэргэгдэхэ.

△ Декабрь һарада «Сагаан тэргын» шанда хүртэхын түлөө шатар, даам наадагшадай дунда мүрысөөн эхилхээр хараалагдана.

△ СССР-эй «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наадалаг «Локомотивай» футболистнуud хабарай наадануудта бэлдэжэ эхилхэ юм.

△ Декабриин 30-най үдэр болохо заншалта мүрысөөндэ Улаан-Удэ хотын үнгэн атледүүд хабаадаха болоно. Энэ мүрысөөе «Шэнэ жэл» гэһэн уряа доро горспорткомитет үнгэргэхэ болоноой.

△ Республикын физкультурна коллективүүд үбэлэй зүйлнүүдээр ГТО-гой мүрысөөнүүдые үнгэргэхоор хараалба.

Б. МИРОМАНОВ.

ЮУНДЭ ХҮНДЭЕЭ БУУРАА ЮМ?

Хүндэ атлетикэ — спортын эгээл гоё һайхан зүйлнүүдэй нэгэниинь юм. Хүндэ атлетикэ хадаа эгээл хүсэтэй, эгээл зоригтой хүнүүдэй эрхилдэг спортын зүйл болоно.

Залуушуулай дунда хүндэ атлетикээр Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Улаан-Удын мяхконсервын комбинадай спортзал соо боложо дүүрэбэ. Арбан нэгэн область, хизаар болон автономито республикын суглуулагдамал командануудай 80 гаран хүндэ атледүүд энээндэ хабаадажа, хаба шадалаа туршаһан, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлһэн байгаа.

60 килограмм хүрэтэр шэгнүүртэ һонирхолтой, шанга тэмсэл болобо. Спортын мастерта кандидатууд М. Ленский (Красноярск), А. Наумов (Хабаровск) гэгшэд хоёр упражненидэ тон адли дүнгүүдые харуулжа, хамта 230 килограмм (102,5 + 127.5) абаһан байна. Зүгөөр Михаил Ленский нүгөдэлөө 300 граммаар бага шэгнүүртэй байжа, зонын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө. В. Шелепов (Красноярск) гурбадахи һуурида гараба.

Дундууршаг шэгнүүртэ Кемеровэһээ ерэһэн спортын мастер Сергей Башкирцев илажа гараха ёһотой гэжэ сугларагшадшье, мэргэжэлтэдшье Һанаһан юм. Тэд спортын мастерта кандидат Сергей Луковников (Эрхүү) үгэзаран үргэхэдөө, 125 килограмм абажа, Башкирцевһаа 5 килограммаар үридлаба. Хоёрдохи упражненидэ эдэнэр адли шэгнүүртэй — 155 килограмм — штанга үргэжэ, С. Луковников 280 килограмм дүн харуулаад, илалта туйлаа.

Манай республикын түлөөлэгшэ Александр Разгильдяев илагшаһаа 27,5 килограммаар гээгдэжэ, һоһэдэхи һуури эзэлбэ. Энэмнай тоншье хангалтагүй гээшэ ааб даа.

Дунда шэгнүүртэ эгээл олон, эгээл хүсэ шадалтай, арга дүрэтэй штангистнуud сугларһан байна. СССР-эй спортын мастерууд А. Батищев (Хабаровск), А. Попов, А. Кошкин (хоюулаа Новосибирскһээ) гэгшэдэй хоорондо илангаяа шанга, һонирхолтой тэмсэл болобо. Александр Попов хоёр упражненидэ жэгдэ һайнаар мүрысэжэ, 330 килограмм (145+185) дүнтэйгөөр эрхимлэһэн байха юм. Энэ бэлигтэй бэрхэ залуу спортсменэй амжалтые сугларагшад альга ташалгаар угтаба.

Зонын мүрысөөндэ Буряадай АССР-эй нэрэ хүндые хамгаалһан Сергей Покацкий түрүүшын упражненидэ эгээл түрүүн захиһан 125 килограммай штангые үргэжэ шадангүй, мүрысөөнльөө гараха баатай болоо. Энэмнай гансал хүндэ атледэй бэшэ, харин тэрэнэй треперэй алдуу эндүү болоно гээд тэмдэглэлтэй.

100 килограмм хүрэтэр шэгнүүргэй абарга хүсэтэй хүбүүдэй мүрысэхые харахада, одоол урмашан баярлахаар байгаа. Хабаровскһаа ерэһэн Сергей Родионов 160 килограмм абажа, хоёрдохи һуурида гараһан Роман Караваевһаа (Эрхүү) 15 килограммаар түрүүлһэн байна. Р. Караваев аяар 200 килограммай штанга түлхин үргэбэшье, нүтөдэеэ хүсэжэ шадаагүй. Эндэ Р. Родионов чемпион болобо — 350 килограмм. Р. Караваев 5 килограммаар гээгдэжэ, хоёрдохи һуури эзэлээ.

Бусад шэгнүүрнүүдтэ А. Кабанов (Шэтэ), Ю. Путинцев (Кемеровэ), С. Генц (Красноярск), Е. Бурыкин (Новосибирск), А. Каретников (Омск), А. Крохалев (Эрхүү) гэгшэд илажа гараба.

Хабаровска хизаарай эбтэй зетэй, һайн һорилго бэлэдхэлтэй команда илажа, Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын чемпионууд болобо. Красноярай хизаарай, Омско ба Эрхүүгэй областьнуудай хүндэ атледүүд удаадахи һууринуудта гараһан байна.

Манай республикын хүндэ атледүүд урагшагүйдэжэ, һоһэдэхи һуурида гараба. Энэнь республикын спорткомитедэй, спортын бүлгэмүүд болон клубуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, тренернүүдэй хүндэ атлетикые хүргөөлгэдэ анхаралаа һулаар хандуулдаг байһыень гэршэлнэ гээд тэмдэглэлтэй. Хүндэ атлетикэ юундэ хүндэеэ буураа юм?

— Буряад орондо хүндэ атлетикые хүргөөхэ зорилготойгоор эдиршүүлэй дунда зонын мүрысөө үнгэргэхые шидхэ хэмди. Ушарынь юуб гэхэдэ, танайда бэлигтэй бэрхэ боксернуud, барилдаашад олон ха юм. Тэд мэргэжэл шадабаритай штангистнуud танай республикаһаа урган гараха аргатай гэжэ һанаа һэмди. Сэхыень хэлэхэдэ, урдаа табиһан зорилгодоо хүрэжэ шадаагүйбди. Үсөөн хүнүүд хабаадаа, мүртэй харагшадшье байгаагүй. Инмэ хангалтагүй байдалһаа гарахын тула республикын хүндэ атлетикын федераци (түрүүлэгшэнь А. Иванников) ажал ябуулгаяа эрид һайжаруулха ёһотой,— гэжэ РСФСР-эй залуушуулай суглуулагдамал командын ахамад тренер, улас-хоорондын категориин судья Н. В. Нестеров мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолбо.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

АНГАЙ МЯХААР—АМТАТАЙ ЭДЕЭ

Ангай мяхаар эдеэнэйнгээ стол хаа-яа шэмэглэхын тула буу үргэлөөд, ойдо заатагүй гараха бэшэ, харин эд хэрэглэгшэдэй кооперациин магазинуудһаа худалдан абахада болоно. Бодон гахайн гү, али хандагайн, торхируугай гү, али худүүгэй мяхаар амта һайнтай блюдэнүүдые бэлдэжэ шадаха шухала. Тиимэһээ, хүндэтэ уншагшад, таанадтаа хэдэн рецепт дурадхаһабди.

Ангай мяхаар (буга, хандагай, зэрлиг ямаан, бодон гахай, баабгай, шандаган) эдеэ хэхын урда тээ тэрэнээ 3—4 үдэрэй туршада мариновалха хэрэгтэй.

Хайшан гээд маринад хэхэб? Маринад бэлдэхын тула морхооб, петрушка гү, али сельдерей (үндэһыень), һонгино, овощ холижо хэршээд, уксусай 3 процентнэ раствор соо хэдэг. Дээрэһээнь саахар, дабһа, лавровo набшаһа гэхэ мэтые нэмээд, 10 — 20 минута соо бусалгадаг юм.

Нэгэ литр уксусай растворто 20 грамм дабһан, лаврово 2 грамм набшаһан, 1 грамм перец 50 грамм һонгино, 25 грамм петрушка гү, али сельдерей хэрэгтэй. Уксусай орондо улаан архи хэрэглэжэ болохо.

БУГА, ХАНДАГАЙН ШАРАҺАН МЯХАН

Маринад соо байлгаһан мяхана шаража байхадаа, гараһан шүүһыень забдагүй илган абажа байха шухала. Тэрэниие шараһан хартаабха, улаан капустын салат гэхэ мэтэтэй эдихэдэ амтатай.

ЗӨӨХЭЙТЭЙ ШАНДАГАНАЙ МЯХАН

Шандаганай мяхан онсо нэгэ үнэртэй байдаг. Тэрэниень үгы хэхын тула уксусай нэгэ процентнэ раствор соо дэбтээгээд, 10 градусһаа хүйтэн бэшэ үһан соо 3 — 5 часай туршада байлгаха. Удаань үһыень адхаад, мяхаяа маринад соо 12—24 час бариха. Сагайнь үнгэрһэн хойно мяхаяа абажа, полотенцеэр аршаад, дабһа, перец нэмээд, мяханайнгаа эндэ тэндэһээ сало хабшуулаад, дутуушагаар шараад абагты. Тэрэнэй һүүлээр зөөхэй соо болоторнь шарахат. Гарнир болгон шараһан хартһабха гү, али свёкло табигты.

Дүрбэн порцидо 500 грамм мяхан, 300 грамм маринад, 80 грамм сало, 160 грамм зөөхэй болон дабһан, перец хэрэглэгдэхэ.

ГАЙ-ГАЙ экран

Байгша оной декабрь һарын үнгэрһэн долоон хоногой туршада республика дотор харгын-транспортна долоон усал болоо. Тэндэ хоёр хүн наһа бараһан, зургаан хүн хүндөөр шархатаһан байна.

Декабриин 8-най үдэр Сэлэнгэ—Зырянск гэһэн харгыгаар һогтуугаар мотоцикл жолоодожо ябаһан Дремухин П. Я. гэгшэ рульдаа дилдэжэ, урдаһаань ерэжэ ябаһан «Зил-130» түхэлэй машинай машина мүргэжэрхиһэн байгаа. Һогтуу мотоциклист хүндөөр гэмтээ. Мүн энэ үдэр пассажирнуудые зөөдэг автопредприятиин «ЛИАЗ-677» түхэлэй автобусой жолоошон Соловьев В. И. «50 лет Октября» проспектын 27-дохи гэрэй газаа машинаяа болгоомторгүй гэдэргэнь сухарюулжа, хажуугаарнь үнгэржэ ябаһан хүниие дайражархёо. Машинада дайруулагшань хүндөөр шархатажа, больницада ороноой.

Декабриин 6-най һүни ашаанай автотранспортна нэгэдэхи предприятиин жолоошон Медведев А. Н. Романовка тосхонһоо Улаан-Удэ хото руу бусажа ябаһаар (64-дэхи километр) «Зил-130» түхэлэй машинаяа хүмэрюулжэрхёо. Тэрээнтэй дүрбэн хүн кабина соонь һуужа ябалсаһан байгаа. Машинын хүмэрихэдэ, хоёр хүниинь наһа бараһан, жолоошониинь өөрөө гэмтэнэн байна.

Эндэ юун гэжэ хэлэлтэйб гэхэдэ, халтирхай харгыгаар машинаяа жолоодожо ябагшадай аян замдаа болгоомжотойгоор, һэримжэтэйгээр машинаяа жолоодоо һаань инмэ гэнэ усал тохёолдохогүй һэн. Эдэ бүгэдые һайн мэдэжэ ябаһаншье һаа, жолоошод харгы дээрэ авари хэнэ, жолоошон эрхэеэ хэдэн жэлээр хаһуулна, хуулиин зэмэдэ ороно. Олохон жолоошод, ябагаар ябагшад мүнөө үдэр бүри шахуу гэхээр ялада ороно. Эндэ харгын гурим эбдэгшэд гэмэ зэмэдэ орохо баатай болоно. Үнгэрөөд байһан долоон хоногой туршада республикын харгы дээрэ 866 гэнэ усал ушарһан байна. Эдэнэрэй 44 хүниинь һогтуугаар машина жолоодожо ябаһаар баригдаа.

Г. МОРГУНОВА,
Буряадай АССР-эй МВД-гэй ГАЙ-гай инструктор.

Сагай уларил

Сэлмэлгэтэй, бүрхэлгэтэй байха, зарим нютагуудта саг зуура саһан орохоор хүлеэгдэнэ. Баруун тээһээ секундын 7—12 метр, тиихэдэ Байгал шадарай районуудта секундын 18 метр хүсэтэйгөөр һалхин үлеэхэ. Үдэртөө 4—9. зарим нютагуудта 14 градус хүрэтэр хүйтэн байхаар багсаамжалагдана. Байгалай урда эрьеын зарим нютагуудта 2 градус дулааныһаа 3 градус хүйтэн хүрэтэр агаарай байдал хубилжа байха.

Республикымнай нисклэл Улаан-Удэдэ шиинг нойтон орохогүй, үдэртөө 4—6 градус хүрэтэр хүйтэрхэ хараатай.

Декабриин 14—15-най үдэрнүүдтэ бүрхэг байха, хирэхирэ сэлмэхэ. Зарим нютагуудта багаханаар саһан орохо, бордоһолоодшье абахадаа магадгүй. Баруун тээһээ секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр һалхилха байха. Һүниндөө 18—23 градус, үдэртөө 8—13 градус хүйтэн байхаар хулеэгдэнэ. Зарим станциинуудта һүниндөө 25—30. үдэртөө 13—18 градус хүйтэн болохо. Тиихэлэ Байгал шадарай нютагуудта Һүниндөө 10—15, үдэртөө 4—9 градус хүйтэн болохоор багсаагдана.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Хайлуулагдаһан тошон — газар үһалха найдамтай үндэһэн» — түрүү бэшэг. «Россин ажалшадай туйлалтануud ба түсэбүүд» — РСФСР-эй һоһэдэхи зарлалай Верховно Советдэй арбан нэгэдэхи сессиин хүдэлмэри тухай ТАСС-ай материал. «Һүнгуулиин комиссинуудта — эрхимүүдэй эрхимүүдые дэбжүүлнэ» — корреспонденци. «Малай үбэлжэлгэ—шанга шалгалта» — материалнуудай суглуулбари. Нютаг нютагай һониной дээжэ.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Профсоюзай ажабайдал: тоосоон ба һүнгалта». «Хүн тухай нэн түрүүн анхарха» — В. Алешинагай статьи. «Тоннельнүүд» — «Правда» газетэһээ абтаһан статьи. «Марксистско-ленинскэ ураалсал» — мэдээсэлнүүд. суглуулбари. «Түрэл орон доторнай» — ТАСС-ай материал.

Гурбадахи хуудаһанда. «Россин ажалшадай туйлалтануud ба түсэбүүд» — РСФСР-эй һоһэдэхи зарлалай Верховно Советдэй арбан нэгэдэхи сессиин хүдэлмэри тухай ТАСС-ай материал. «Һүнгуулиин комиссинуудта — эрхимүүдэй эрхимүүдые дэбжүүлнэ» — корреспонденци. «Малай үбэлжэлгэ—шанга шалгалта» — материалнуудай суглуулбари. Нютаг нютагай һониной дээжэ.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Соёлой һонин» — суглуулбари. ТАСС-ай материалнуud. «Болоһон ушарнууд». Соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита-2». 7.55 —Дамжуулгын программа. 8.00—«Время». 8.40 —Үглөөнэй гимнастика. 9.05 —«Горнистнар, дохёогоо үгыт!» 9.35 —«Минии город» —хүгжэмтэ программа. 10.15 — «Киногоор аяншалагшадай клуб». 11.15 — Шэнэ һонин.

«Орбита-2». 13.55 —Дамжуулгын программа. 14.00 —Шэнэ һонин. 14.20 — **Үхибүүнэй улаасхоорондын жэлдэ.** Баримтата фильмуud харуулагдаха. 15.10 — Г. Синисало. «Сампо» баледһээ сюитэ. 15.30—«Книги в твоей жизни». 16.30—«Диалог с планетой» — телевиз но баримтата фильм премьерэ. 16.50 — «Ма хүүгэд». Фотоконкурс. 17.0 — **Олон түмэнэй лениншэ университет. «Социалистическэ экономикые хүтэлбэрилгэ».** 17.30 — Футболоор УЕФА-гай кубок. «Динамо» (Киев) —«Локомотив» (Софи). Ка-партань—18.15 — «Мүрөөндэр—түби дэлхэйдэ». 19.15 «Брак по имеретински» (1 сери). Телевизионно ху-һайханай фильмын премьерэ. 20.30 — «Время».

Улаан-Удэ. 21.05— Үхибүүнэй хоорондын шэнжэлэл (Буряадаар). 21.20 — «Байгалай мэдээсэлэй программа. 21.30 —**Искусство ажал хөдөлмөрийн холбоон. Улаан-Удын Железнодорожно райондо үгэргэгдэһэн Яруунын районой үдэрнүүд тухай.**

Редакторай орлогшо П. Н. НИМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64 36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро —2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли.
Н-02584. Заказ № 285. Индекс 5901.